MEMÒRIA

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA PREVENTIVA REALITZADA AL CARRER DE VALLDONZELLA, 54 BARCELONA (BARCELONÈS) CODI: 032/19

EXPEDIENT DGPC: R/N 470 K121-NB 2019-1 23494
23-30 d'abril de 2019
R/N 470 K121-NB 2019-2 23870
23 de maig a 21 de juny de 2019
R/N 470 K121-NB 2019-3 25047
26 de juny a 5 de juliol de 2019

PROMOTOR: AKTULAND 54, SL

Realització:
ARQUEÒLEGS.CAT (CATARQUEÒLEGS,SL)

Direcció Tècnica:

Júlia Miquel López
Arqueòloga

Artés, gener 2020

INDEX

1.- INTRODUCCIÓ

Fitxa tècnica del jaciment 2
Situació geogràfica 3

2.- DADES GENERALS 5

Motivació 5
Emplaçament 7
Promotor 7

3.- MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA 7

Notícies històriques 8
Descripció de la finca 20
Tasques arqueològiques prèvies 25
Projecte d'intervenció arqueològica 27
Metodologia 27

4.-TASQUES ARQUEOLÒGIQUES REALITZADES 28

5.-CONCLUSIONS 45

6.- BIBLIOGRAFIA 47

ANNEX 1

REPERTORI D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

ANNEX 2

INVENTARI FOTOGRÀFIC

CONTACTES FOTOGRÀFICS

ANNEX 3

INVENTARI DE MATERIAL

ANNEX 4

PLANIMETRIA

FITXA TÈCNICA

JACIMENT: Barcelona

INTERVENCIÓ: Carrer de Valldonzella, 54

MUNICIPI: Barcelona

COMARCA: Barcelonès

CODIS MUHBA: 032/19

EXPEDIENT DGPC: R/N 470 K121-NB 2019-1 23494 (23-30 abril 2019).
R/N 470 K121-NB 2019-2 238 (23 de maig a 21 de juny 2019)
R/N 470 K121-NB 2019-3 25047 (26 de juny a 5 de juliol 2019).

COORDENADES UTM 31N/ ETRS89:

X: 430135.8 Y: 4581619.4 Z: 17,14 msnm

PARAULES CLAU: *Ager* romà, eixample medieval, muralla medieval

CAMPANYA: Primera Fase: 23 maig a 21 juny de 2019.

Segona Fase: 23 de maig a 21 de juny de 2019 i 25 juny a 5 de juliol de 2019

TIPUS D'INTERVENCIÓ: Intervenció arqueològica preventiva

TIPUS DE JACIMENT : Urbà

MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ: Projecte de construcció d'un edifici plurifamiliar entre mitgeres.

CRONOLOGIA: Medieval- Moderna- Contemporània

DIRECCIÓ: Júlia Miquel i López

DIBUIX DE CAMP: Júlia Miquel i López

DIGITALITZACIÓ DIBUIX ARQUEOLÒGIC: Júlia Miquel i López

EXECUCIÓ: ARQUEÒLEGS.CAT (CATARQUEÒLEGS,SL)

PROMOTOR: AKTULAND 554, SL

1.- INTRODUCCIÓ

Situació geogràfica

La comarca del Barcelonès, comprèn el territori estès entre la Mediterrània i la Serralada Litoral, en el tram conegut com a Collserola i delimitat pels rius Llobregat i Besòs. Des del punt de vista morfològic s'observen dues grans unitats, Collserola i el Pla.

A la Serra de Collserola s'hi trobem una formació de horst compost per materials granítics i esquistosos, limitat al Nord pel Vallès (Sector central de la Depressió Prelitoral), a Llevant amb el Turó de Roquetes (Besòs), al Sud el Turó de Valldaura i a l'Oest pel Llobregat.

Quant al Pla, es troba obert a mar i limitat per la Serralada Litoral i a migjorn per la falla que segueix ran de mar des del Garraf i el turó de Montjuïc fins al Turó de Montgat, més enllà del Besòs. La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalano- balear, va dibuixar el que a grans trets, havia de ser la costa catalana.

En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic, sedimentaren dipòsits marins del qual son testimonis una sèrie de petits i suaus turons (dels Ollers, del Tàber, de les Falzies, de la Bota). La falla es fa visible al Pla ja que si des de Collserola els dipòsits baixen d'una manera continuada, suau i regular, al punt de contacte entre Ciutat Vella i l'Eixample es produeix una ruptura amb la presència d'un salt o esglaó d'uns 20 metres, clarament visible en la morfologia urbana (les baixades de Jonqueres, de la Via Laietana, els carrers d'Estruc, de les Moles o de Jovellanos). Aquest salt fou aprofitat per la defensa de la ciutat situant-hi les muralles o a nivell econòmic, amb la ubicació de diversos molins a la zona coneguda com de les moles (actual carrer de les Moles).

De l'esglaó cap al mar ja no hi ha sòcol de llicorella ni de granit, sinó que ens trobem un mantell al·luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents i dels deltes dels rius veïns i del corrent litoral.

En aquest sector del pla es formaren maresmes i estanyols, però com que la costa ha anat avançant, molts d'aquests ja no existeixen en l'actualitat tot i que molts d'ells han continuat vius en els topònims de la ciutat (Banyols, a la marina de Provençals; la Llavinera, a Portal Nou; la Llacuna i la Llanera al Llobregat o l'estany del Cagalell al Port).

Quan el terme municipal de Barcelona, aquest compren una extensió de 1.754.900 h i s'estén a la costa mediterrània en una plana de 5 Km d'amplada limitada al NW per la Serra de Collserola (que culmina a 512 metres amb el Tibidabo), entre els sectors deltaics del Llobregat i el Besòs.

La seva funció de capital sempre ha estat afavorida per la situació geogràfica d'aquesta plana, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció Nord Sud la Catalunya Central (el Llobregat i l'eix Besòs – Congost –Ter).

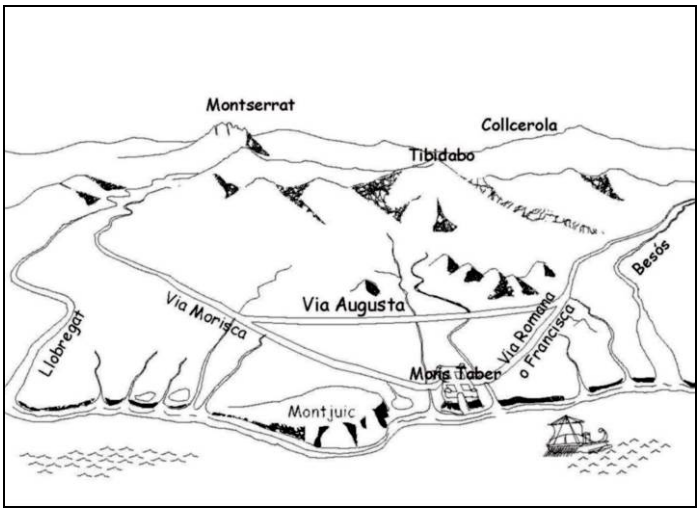

Recreació del Pla de Barcelona amb les principals vies

En definitiva es tracta d'un territori format a causa de l'acumulació de sediments provinents de les rieres, torrents i deltes dels rius propers a la ciutat així com de sediments marins, donat que en el transcurs dels segles Barcelona ha guanyat terreny al mar. En aquesta plana completament urbanitzada destaquen varies zones clarament diferenciades, el nucli antic que correspon a la primitiva ciutat romana damunt del Mont Tàber (15 metres) proper al mar; el nucli de Montjuïc al sud, que s'aixeca suaument al pla i que cau bruscament sobre el mar fent-se inexpugnable el seu accés des de aquesta posició i els ravals més pròxims que

s'originaren entorn aquests nuclis. Per altra banda, tenim tota una sèrie de nuclis poblacionals que emergits fora muralles acabaran essent absorbits per la ciutat en una de les seves dues importants crescudes (les muralles del S. XIII o l'expansió del S. XIX amb la creació de l' Eixample).

La zona geogràfica on es troba l'actual barri del Raval es un territori amb una geomorfologia producte de l'acumulació sedimentària provinent de rieres, torrents i deltes dels rius propers i sediments marins producte de guanyar terreny al mar. A la plana urbanitzada hi ha tres zones: El nucli antic, corresponent a la ciutat romana, sobre el mont Tàber amb la muntanya de Montjuïc al sud; els diversos ravals creats al voltant del nucli emmurallat i que el segle XIX són absorbits per la ciutat i per últim l'Eixample.

El Raval és el nom històric del sector de Barcelona situat fora del segon recinte de muralles, entre la Rambla, el carrer Pelai, les rondes de Sant Antoni i de Sant Pau, el Paral·lel i el passeig de Colom, conegut per *Districte cinquè*. Era un antic sector d'hortes i on durant l'Edat Mitjana s'instal·laren diverses institucions hospitalàries i convents. Posteriorment fou inclòs dins el tercer recinte de muralles. Durant els segles XV, XVI i XVII predominen les terres d'horta amb pous propietat de nobles o de l'església i arrendats a pagesos.

Al segle XVIII comença la seva urbanització, començant pel carrer Nou i s'hi instal·len les primeres indústries i habitatges. El gran creixement de la ciutat i la permanència de les muralles fins a mitjan segle XIX motivà l'alçada dels edificis i la formació d'una atapeïda xarxa viària que densificava el barri.

2.- DADES GENERALS

Motivació

El Raval Barcelona presenta una fossilització de les seves traces urbanístiques que venen d'època tardo-antiga i es perllonguen fins l'actualitat. És per aquest motiu que qualsevol actuació arqueològica en aquest sector pot reportar noves dades sobre l'ocupació urbana al llarg de la història.

El Raval presenta una forta personalitat a partir de l'època medieval quan s'integra dins el recinte emmurallat de la ciutat i acull diversos tallers de terrissers, a més de diversos convents.

A partir de la desamortització de Mendizabal, l'any 1837 grans sectors del Raval deixaren de ser propietat de convents i monestirs, atraient nous propietaris que dinamitzaren el barri que es convertí en un important sector pel desenvolupament industrial.

La zona objecte de la present intervenció arqueològica es troba dins l'àrea d'interès arqueològic de la ciutat de Barcelona, per la qual cosa es demanà el preceptiu permís d'intervenció arqueològica, segons l'article 47 i següents de la Llei 9/1993 de 30 de setembre, del patrimoni cultural català i el Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic. La resolució autoritza la intervenció arqueològica, entre els dies 23 i 30 d'abril de 2019 i com a intervenció portada a terme a la ciutat de Barcelona el codi 032/119, essent dirigida per l'arqueòloga Júlia Miquel i López i gestionada per l'empresa ARQUEÒLEGS.CAT (CATARQUEÒLEGS,SL) en una primera fase d'intervenció. Posteriorment es va realitzar, d'acord amb el pla d'obra, una segona fase de treballs que va requerir dues pròrrogues del permís d'intervenció arqueològica entre els dies 23 de maig i 21 de juny i entre el 26 de juny i 5 de juliol de 2019, essent també dirigides i gestionades per la mateixa arqueòloga i empresa d'arqueologia.

Situació de l'àrea d'intervenció marcada en vermell
Font: Google Earth (any 2013)

Emplaçament

La zona d'intervenció arqueològica consisteix en un solar que era ocupat per una finca situada al carrer de Valldonzella, 54, al districte de Ciutat Vella a Barcelona (Barcelonès). En el moment de l'enderroc l'espai era ocupat per una finca amb una superfície construïda de 305 m^2 i era ocupada per dos comerços i un magatzem, segons la fitxa cadastral de l'immoble que porta la referència 0218214DF3801G0001YM i les coordenades UTM X: 430135.8 Y: 4581619.4 Z: 17,14 msnm

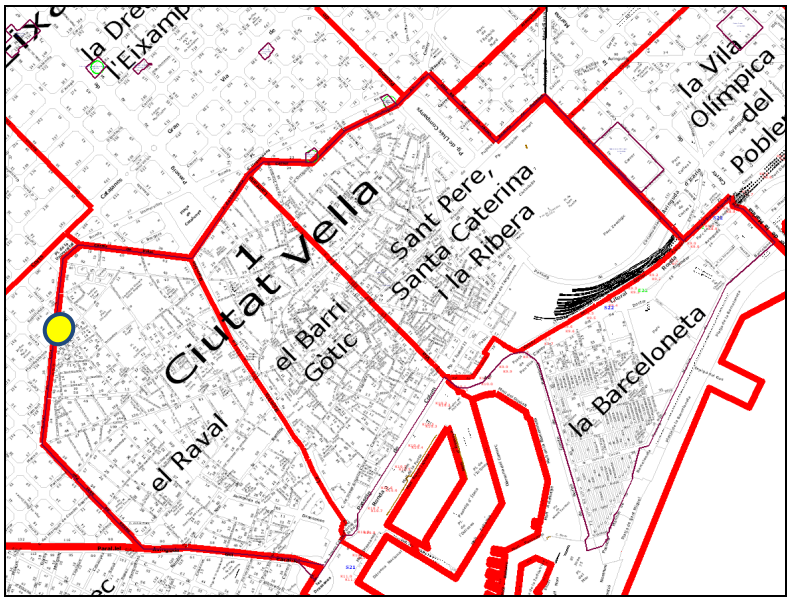

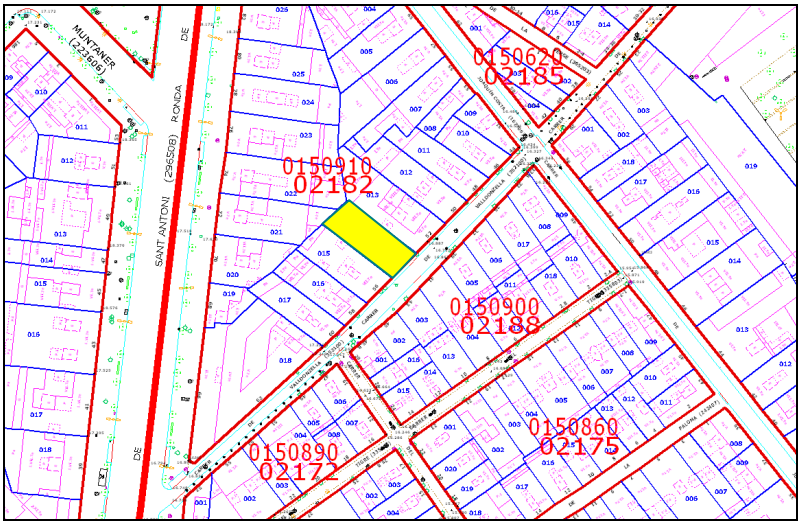

Situació i emplaçament de la finca

Promotor

La intervenció arqueològica fou promoguda per AKTULAND 54, SL, sota les directrius tècniques del Servei d'Arqueologia de la Ciutat de Barcelona i

gestionada per ARQUEÒLEGS.CAT (CATARQUEÒLEGS,SL), encarregant-se de la direcció de les tasques de control i seguiment arqueològic l'arqueòloga Júlia Miquel i López

3.- MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

Notícies històriques[1]

L'interès de l'indret justifica la intervenció arqueològica ja que es troba relacionat amb un sector de gran importància històrica per a Barcelona resumida, a grans trets:

1. Es troba dins una de les zones pertanyent a l'*ager* de la ciutat romana.

2. Forma part d'una de les àrees d'ampliació de la ciutat en època medieval, en concret del barri del Raval. És troba a prop de la muralla medieval en el seu tram per la Ronda de Sant Antoni.

3. En un plànol del primer quart del segle XIX a l'espai que ocupa la finca hi havia hortes. Malgrat això, hi ha la possibilitat de trobar restes d'altres èpoques, ja sigui de la prehistòria o bé d'explotacions agropecuàries d'època romana o medieval.

L'ocupació humana de la zona actualment coneguda com el Raval està documentada des d'època prehistòrica. Concretament en diverses excavacions realitzades s'han trobat mostres d'ocupació des del Neolític antic fins al Bronze Final.

Barcelona fou fundada en època d'August al segle I aC i la ciutat fou construïda de nova planta presentant una planta octogonal seguint una trama articulada entorn a dos eixos: el *cardo maximus* (Nord – Sud) i el *decumanus maximus* (Est – Oest), que donaven la pauta a la resta de la xarxa de carrers rectilinis amb illes regulars, confluint en un espai obert i central, el *forum*, l'actual plaça

[1] Notícies històriques extretes de MIQUEL LÓPEZ, Júlia. **Memòria de la intervenció arqueològica al nou carrer entre c/ Montalegre i c/ Torres i Amat de Barcelona (Codi 011/06).** Memòria lliurada el febrer de 2007als Serveis Territorials a Barcelona de la Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura(Inèdita).

Sant Jaume. Aquesta trama urbana original de la colònia de *Barcino* s'ha conservat "fossilitzada", de manera que els actuals carrers Llibreteria i del Call corresponen al *cardo maximus* i els carrers Bisbe, Regomir i Ciutat al *decumanus maximus*. Fora muralles, el pla de Barcelona es convertí en l'*ager* de la ciutat romana, quedant ocupat per vil·les, establiments industrials, monuments, vies i necròpolis.

La zona del Raval fou per tant, durant tota l'època romana, una zona suburbial, situada extramurs de la ciutat, essent zona de camps i hortes, circumstància que continuà durant gairebé tota l'etapa medieval. Gran part de l'actual Raval estava cobert per l'estany Cagalell fins gairebé la Baixa Edat Mitjana. Les seves aigües no eren potables i procedien del rierol dit també Cagalell. La zona era travessada per tres camins: el del Llobregat, el de Sarrià i el de Montjuïc, que correspondrien amb els actuals carrers de l'Hospital, Tallers i Sant Pau. Poc a poc s'anà formant la trama urbana entorn a aquestes tres vies. Entorn de *Barcino* es bastiren diverses vil·les i establiments rurals i/o semi urbans.

A partir del segle XI, el creixement ascendent propiciarà l'ocupació intensiva de l'espai exterior al perímetre delimitat per les muralles romanes. Aquesta circumstància comportà la creació de nous nuclis de població, els burgs o vilanoves com la Vilanova dels Arcs construïda a redós de l'aqüeducte romà; la Vilanova de Mar, formada al voltant de la basílica de Santa Maria del Mar i el burg o Vilanova de Santa Maria del Pi.

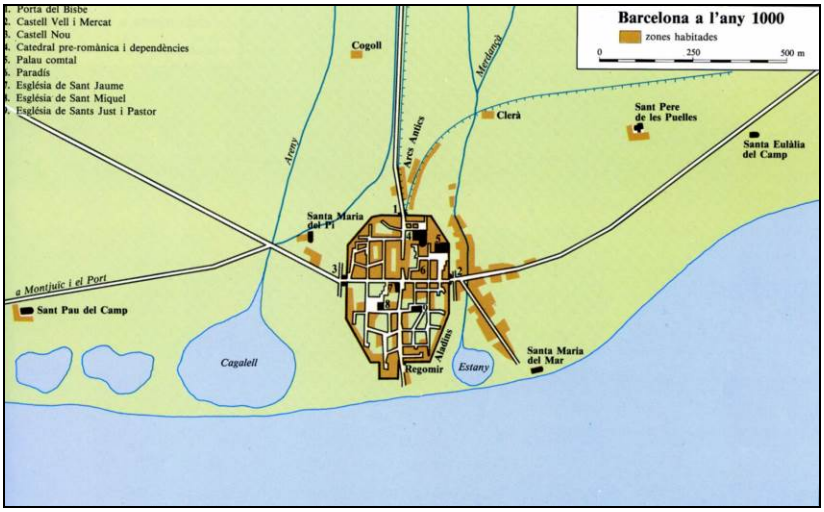

Topografia de Barcelona a l'any 1000 segons Philipp Banks (***Catalunya Romànica*** Volum XX)

Durant l'Alta Edat Mitjana es documenta un primer nucli important al Raval (segons les tombes descobertes durant les obres del Pla Central del Raval) format per una petita vil·la bastida als voltants del monestir de Sant Pau del Camp. També comença a desenvolupar-se l'àrea entorn del Pedró, entre els carrers del Carme i Hospital i on posteriorment es fundaria Sant Llàtzer, per atendre els malalts de lepra, entorn els anys 1144 i 1171.

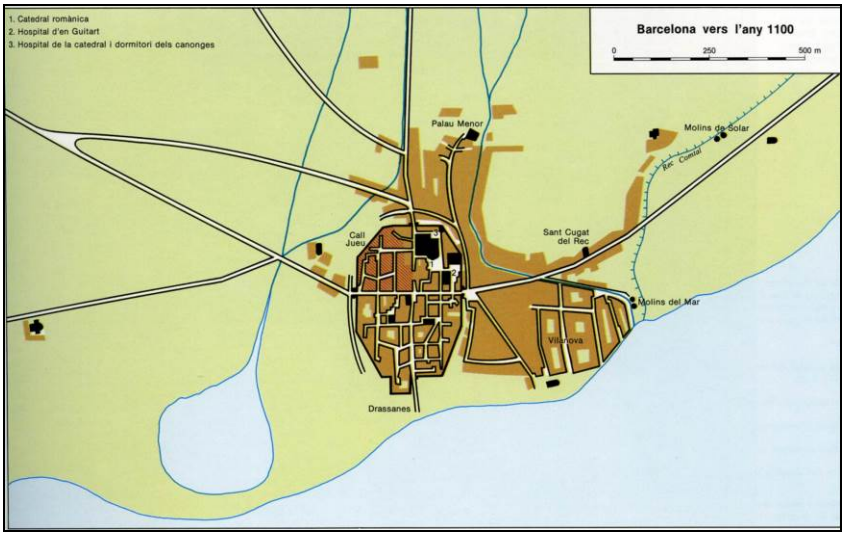

Barcelona a l'any 1100 (Font: P. Banks ***Catalunya Romànica*** Volum XX)

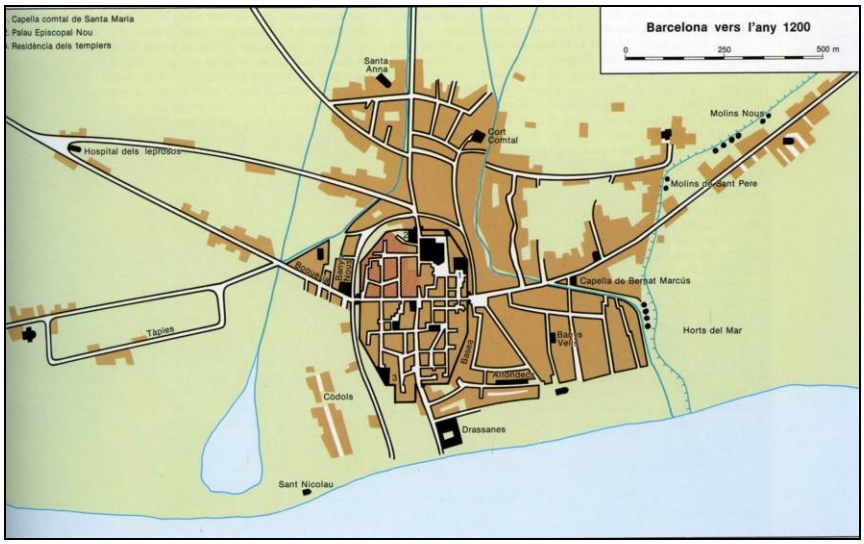

Barcelona a l'any 1200 (Font: P. Banks ***Catalunya Romànica*** Volum XX)

A principis del segle XII la gran expansió demogràfica provocà la creació i creixement d'aquests nuclis poblacionals i de molts obradors al voltant de les muralles. Aquest creixement de la ciutat fora de l'antic recinte murari romà motivà la construcció d'un nou perímetre defensiu. Les dades més antigues sobre el començament de les obres d'aquesta nova estructura defensiva fan

referència a 1285, però les darreres investigacions i actuacions arqueològiques no han pogut localitzar fins al moment evidències materials ni estructurals per aquesta cronologia. Això ha fet plantejar la possibilitat de que una primera ampliació de la muralla de la ciutat es realitzés amb materials peribles de caràcter temporal, com el tapial o les palissades, passant als pocs anys a construir-les amb pedra. De tota manera hi ha constància des del 1255 de diferents portals al llarg de la ciutat com el de la *Boqueria*, el del *Pou d'en Moranta*, el del carrer del *Born* i el del *Campderà*. A partir del 1260 es construeixen el portal de *Santa Anna*, el de *Portaferrissa* i el de J*onqueres*, tots ells situats entre l'antic recinte romà i el que es començarà a construir a partir del 1285. Els límits marcats per la nova muralla quedaran definits pels actuals carrers de La Rambla, Fontanella, Trafalgar, Arc del Triomf, Lluís Companys i Passeig Picasso. Tradicionalment s'ha considerat el tram de la Rambla com el primer construït, entre el convent de Framenors fins a la zona de l'església de Santa Anna, arrencant de la part més baixa la Rambla fins a l'actual plaça Catalunya i on es situarien un total de cinc portals, el de *Santa Anna*, *Portaferrissa*, *Boqueria*, *Trentaclaus* i *Framenors*.

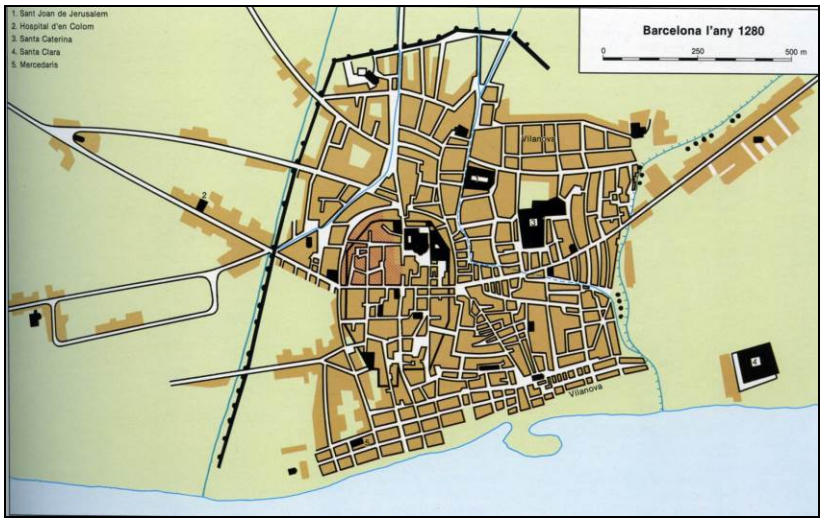

Barcelona a l'any 1280 (Font: P. Banks ***Catalunya Romànica*** Volum XX)

A la Baixa Edat Mitjana l'antiga *Barcino* experimentà un creixement constant fora muralles, apareixent nuclis al seu entorn i fent que es plantegés la construcció d'una nova muralla. L'any 1358 el rei Pere el Cerimoniós autoritza al Consell de Cent construir unes noves muralles, iniciant-se les obres el 1359. Aquestes muralles marcaran la configuració del Raval. El seu perímetre serà de

6.240 metres amb una extensió de 218 hectàrees, de les quals dues cinquenes partes corresponen al Raval i tenia tres portes de sortida: la *Porta de Tallers*, per on entraven els pagesos; el *Portal de Sant Antoni*, que era l'accés més important i la *Porta de Santa Madrona* al costat de les Drassanes. L'any 1389 es bastí el *Portal de Sant Pau* que donava accés al sector. Les obres, per la seva dificultat van seguir diverses etapes fins la seva finalització el 1371.

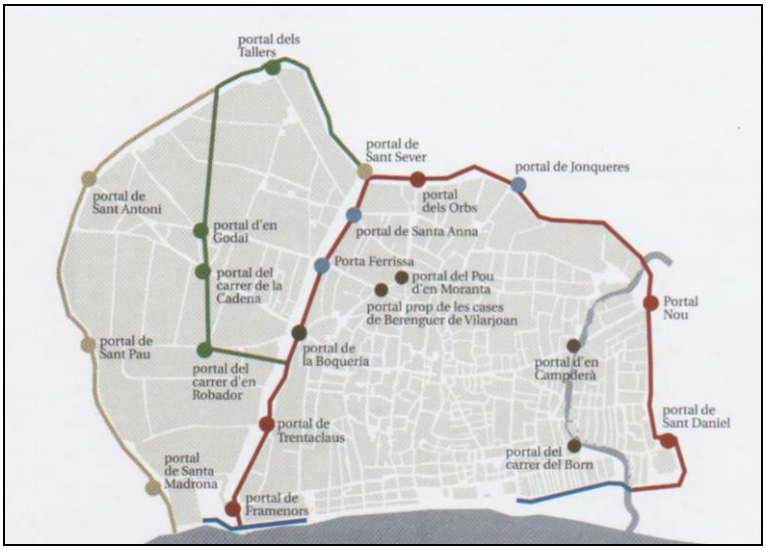

Planta de Barcelona amb la ubicació situació dels diferents recintes i portals de la muralla medieval. (Planta de A. Cubeles (***L'Art Gòtic a Catalunya.***)

Les actuacions del segle XV que marcaren una nova ampliació de la muralla deixarien el traçat definitiu de la muralla de la ciutat abastant els actuals carrers de Pelai, les rondes de Sant Antoni i Sant Pau i el Paral·lel. D'aquesta manera, l'estructura física de la Barcelona medieval quedaria consolidada entre els segles XIV i XV. Tot aquest cinturó es completaria al segle XVI amb l'aixecament de la muralla de Mar. Com a conseqüència d'aquestes ampliacions, el tram de muralla de la Rambla aniria perdent la seva funció defensiva, documentant-se la progressiva construcció d'edificis adossats a ella fet que començà cap al 1704 a la zona de la Boqueria.

El creixement progressiu de la ciutat fora del recinte de muralla romana, també es va veure reflectit durant tot el segle XII i XIII en la fundació d'un important nombre de convents i monestirs assentats a la zona de la Rambla, especialment a la banda de davant de la muralla.

El segle XII representa una època de progrés per Barcelona i comencen a poblar-se les àrees suburbanes. A la zona del Raval es restaura el monestir de Sant Pau del Camp, destruït pels almoràvits i es creen múltiples fundacions benèfiques.

A mitjan del segle XII el bisbe Torroja fundà un hospital de llebrosos al Pedró que més tard s'anomenà de Santa Margarida. A finals de segle es documenta a la *via morisca* (l'actual carrer de l'Hospital) un hospital per malats i nadons fundat per Pere Prim i la seva muller. L'any 1219 el canonge Guillem Colom el convertí en un gran hospital que passà a anomenar-se *Hospital d'en Colom*.

L'església era una gran propietària a Barcelona, a més de la catedral i les parròquies es beneficià de noves fundacions sorgides als segles XII i XIII.

Durant la crisi baix medieval la zona més concreta del Raval no experimentà grans canvis urbanístics. Seguia essent zona d'horts i camps amb alguns convents i monestirs, antigament extramurs i que ara estaven dins el perímetre de la ciutat, trobant només urbanitzada la zona de l'actual carrer Tallers i l'àrea compresa entre el carrer del Carme, Plaça Pedró i carrer Hospital, es a dir les zones properes a la sortida de Barcelona cap al Llobregat.

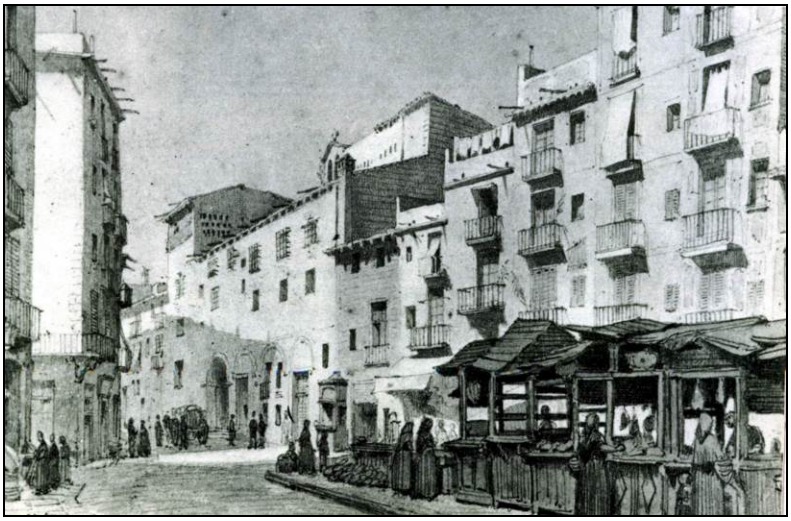

Vista de la plaça del Pedró amb el convent de les Jerònimes, segons un dibuix de Lluís Rigalt fet l'any 1869. (Font: Duran i Sanpere (Dir) **Història de Barcelona, I**)

La plaça del Pedró està situada en una antiga cruïlla de camins d'origen romà. Durant l'Edat Mitjana marcava una de les vies d'entrada i sortida de la ciutat per

a dirigir-se cap el Llobregat. A prop es situava el Portal de Sant Antoni (a la confluència d'aquest carrer amb la Ronda de Sant Pau) i que enllaçava amb la carretera que anava cap a Esplugues i Martorell. En aquest punt durant tota l'època medieval i moderna es donava la benvinguda a la ciutat als visitant il·lustres.

Vista del portal de Sant Antoni. Dibuix del llibre *El Toisó d'Or a Barcelona* (Font: Duran i Sanpere (Dir) **Història de Barcelona, I**)

Quan els convents i monestirs bastits a Barcelona durant el trànsit de l'època medieval a l'edat moderna, segons Pere Jordi Figuerola Rotger[2] al segle XV ja es trobaven construïts en la seva major part. Bàsicament es completaren les grans obres iniciades en època anterior i es continuà amb la fórmula arquitectònica gòtica fins ben entrat el segle XVI.

Per aquesta zona del Pedró continuaren les fundacions religioses durant tota l'època medieval i moderna, com per exemple la comunitat de les Jerònimes. Els seus orígens es troben en una comunitat fundada el 1426 amb el nom de Santa Margarida i creada sota la protecció municipal. Els anys 1475-1477 adoptà la regla de Sant Jeroni i el 1484 se li atorgà el solar de l'antic hospital de Sant Maties a un extrem de la plaça del Pedró. El convent s'aixecà a finals del segle XV inicis del segle XVI d'estil gòtic tardà i que fou incendiat durant els fets de la Setmana Tràgica el 1909. Al seu lloc existeix ara la parròquia de la Mare de Déu del Carme.

[2] FIGUEROLA ROTGER, Pere Jordi **Els convents de la ciutat de Barcelona al segle XV** dins **L'art gòtic a Catalunya**. **Arquitectura II. Catedrals, monestirs i altres edificis religiosos 2**. Pàgines 230 a 238

També a prop (carrer Sant Antoni Abad) existí el convent de clergues hospitalers de la regla de Sant Agustí i que fou construït entre 1433 i 1445-77. L'any 1806 el convent de Sant Antoni Abad fou concedit als escolapis que fundaren un col·legi l'any 1815. Durant la Setmana Tràgica fou cremat tot l'interior i el 1936 tornà a ser cremat, restant només els murs i el pòrtic.

Prop de l'actual mercat de la Boqueria s'instal·là el 1453 una comunitat de franciscanes sota l'advocació de Santa Maria de Jerusalem.

Al carrer del Carme, cantonada amb el carrer dels Àngels es trobava el convent de l'orde dels carmelitans que s'establiren a Barcelona el 1292.

L'altra gran monestir instal·lat al Raval el 1269 fou una comunitat femenina cistercenca, Santa Maria de Valldonzella, que s'establí prop d'on es construiria posteriorment el Portal de Sant Antoni. La comunitat hi fou fins el 1652, quan el monestir fou destruït de resultes de la Guerra dels Segadors, i el 1674 s'establí a l'antic priorat de Natzaret, situat al carrer de Ponent, prop de la ronda de Sant Antoni, a l'actual carrer de Valldonzella. Fou destruït pels francesos el 1808 i reedificat parcialment fins que patí un incendi el 1909 i la comunitat abandonà el Raval per instal·lar-se a Sant Gervasi.

Entre el segle XVI- XVII, entorn a la Rambla es construeixen nombrosos convents, a més de la construcció de tres edificis públics que a partir del segle XVI diferenciaran la Rambla en tres sectors: la Universitat o Estudi General que definirà la Rambla dels Estudis, el teatre de la Santa Creu en funcionament a l'entorn de 1597-98 que formarà el Pla del Teatre, i la foneria de canons, de la que es coneix la primera referència cap al 1578 situada al portal de la Boqueria.

Quan als nous convents, cal destacar la creació entre els segles XVI i el XVII dels següents recintes religiosos:

- 1543-1544, fundació de la residència i el col·legi dels jesuïtes de Betlem.
- 1586, instal·lació dels carmelitans descalçats del convent i l'església de Sant Josep.

- 1593, col·legi de Sant Àngel Màrtir.
- 1619, fundació a la part baixa de la Rambla del convent de Santa Mònica per part dels agustinians descalçats.
- 1633, els trinitaris descalçats s'estableixen a la confluència de la Rambla amb el carrer de Sant Pau.
- 1642, l'ordre de la Mercè crea el col·legi de Sant Pere Nolasc.
- Al voltant de 1632, els franciscans funden el noviciat de Sant Bonaventura.

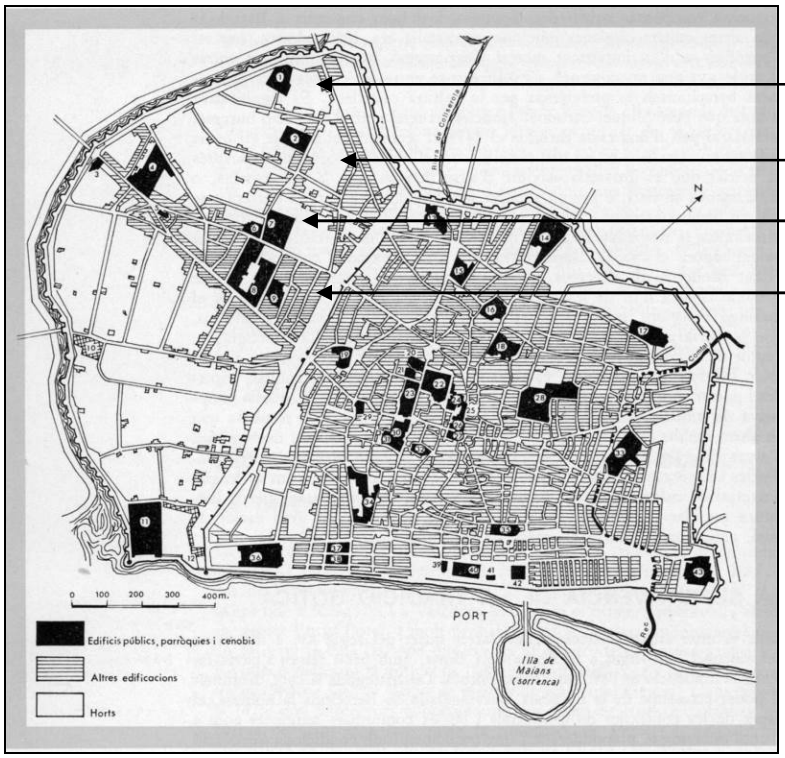

Natzaret

Montalegre (Casa de la Caritat i Casa de la Misericòrdia

Convent dels Àngels

La urbanització de Barcelona a la fi del segle XV dins les muralles baixmedieval. En negre els convents i parròquies (Font: Duran i Sanpere (Dir) **Història de Barcelona, I**)

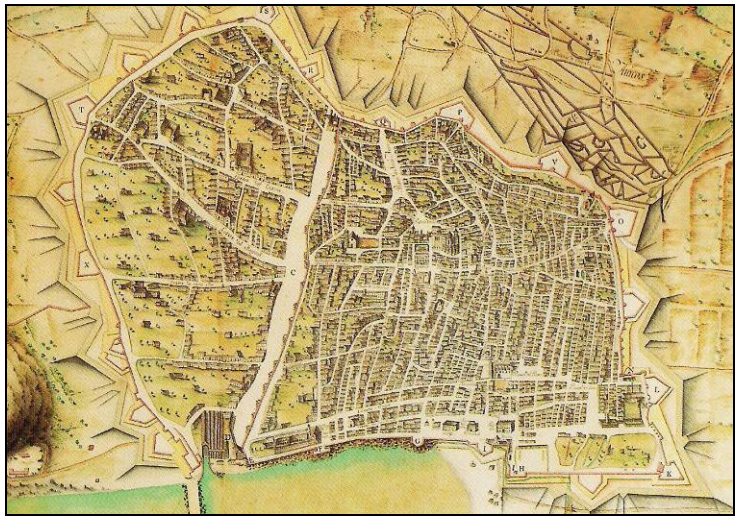

Plànol de Barcelona a la segona meitat del segle XVII. (Còpia de Francesc Renart de 1806).

Entre 1641 i 1714 Barcelona va patir sis setges, alguns molt dolorosos. La ciutat té, al llarg del període, entre 28.000 i 40.000 habitants. Madrid ja en té

100.000, i París i Londres uns 570.000. Les epidèmies de 1520, 1530, 1558 i 1589-1590, entre d'altres, varen delmar una i altra vegada la població de Barcelona. A la darreria del segle XVII, el país va experimentar un cert redreçament econòmic. El 1701-1702 els barcelonins varen aconseguir de Felip V autorització per a enviar dos vaixells cada any a Amèrica, monopoli de Castella.

Cal dir que durant els segles XVI i XVII es produïren pocs canvis en l'estructura urbana de Barcelona, que va restar reclosa a la vella muralla del segle XIV. Al segle XVI hi hagué una relativa prosperitat que es va manifestar en l'activitat de les Drassanes i de la vida gremial. En aquesta centúria es construïren molts palaus i convents.

El segle XVII fou, en general, de crisi. Aquesta va portar a la revolta i guerra de 1640, que es perllongà fins el 1659. En aquesta centúria es bastiren diversos edificis religiosos i civils d'estil barroc.

En època moderna el Raval experimentà una expansió, fruit de la revifalla econòmica i demogràfica del país i començà a urbanitzar-se la zona. El carrer Nou de la Rambla fou obert l'any 1783 i formava part de la política de millores de va escometre el aleshores Capità General Conde del Asalto. Seguint la tradició d'aquell temps, el carrer fou dedicat al rei Carles III, per la qual cosa fou conegut com carrer Sant Carles. Aviat, però es canvià el nom, passant a dir-se carrer Conde del Asalto.

Al Raval gràcies a l'existència dels espais dels horts, es van construir i ampliar noves cases que foren habitades per la nova classe obrera. La casa artesana de la Barcelona pre-industrial, estava construïda sobre parcel·la allargada de tipus medieval i lligada amb l'organització gremial. A la mateixa casa els artesans tenien el taller, i els pagesos moltes vegades tenien l'hort al costat de casa. La transformació que la casa va sofrir va ser: la densificació d'habitants, construint voladissos, ampliant la superfície de la casa i, finalment, aixecant pisos. La part més propera al Paral·lel fou la darrera en urbanitzar-se.

L'any 1835 amb la desamortització de Mendizabal, es restablirà la legislació desamortitzadora i el 1836 es suprimiran gairebé la totalitat de les congregacions religioses, declarant les seves propietats béns nacionals i posant-les a la venda en benefici de la hisenda pública, circumstància que varià la fisonomia del Raval, ja que els antics terrenys dels convents foren parcel·lats i venuts

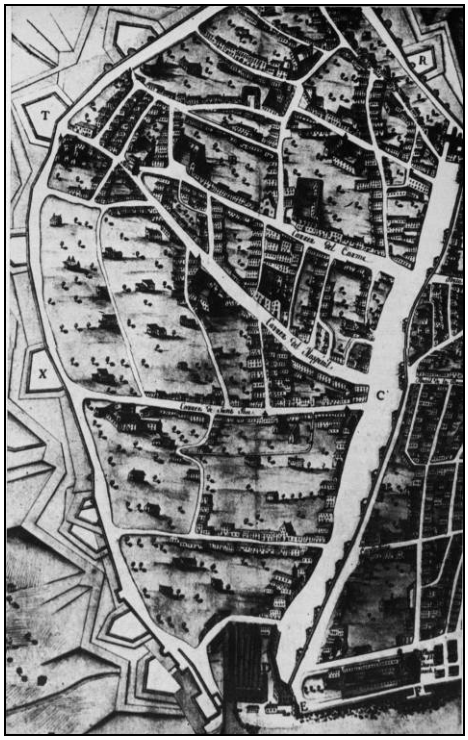

A l'esquerra imatge del Raval al segle XVII i a la dreta el Raval actualment

El segle XIX, des del govern municipal es comencen a formar juntes d'obres (1820–1840) dirigides a millorar la ciutat. Les principals mesures que es prenen van ser: El tancament de carrerons sense sortida, l'obertura de carrers secundaris, la desaparició dels cementiris parroquials, que es convertiran en places públiques, la desaparició de les comunitats monacals i conventuals, destinant els seus solars a places i carrers o edificis públics l'enderrocament definitiu de les muralles medievals cap a l'any 1859 i el plantejament de la realització de l'Eixample de Barcelona.

En època contemporània el Raval experimentà una expansió, fruit de la revifalla econòmica i demogràfica del país i començà a urbanitzar-se la zona. El carrer Nou de la Rambla fou obert l'any 1783 i formava part de la política de millores que va fer el aleshores Capità General Conde del Asalto. Seguint la tradició

d'aquell temps, el carrer fou dedicat al rei Carles III, per la qual cosa fou conegut com carrer Sant Carles. Aviat, però es canvià el nom, passant a dir-se carrer Conde del Asalto.

La nova classe obrera que apareixia al segle XVIII va fer experimentar canvis a tots els sectors, especialment l'habitatge popular va haver d'experimentar canvis per a poder acollir el cada dia més nombrós grup de proletaris. La casa artesana de la Barcelona pre- industrial, estava construïda sobre una parcel·la allargada de tipus medieval i lligada amb l'organització gremial. A la mateixa casa els artesans tenien el taller, i els pagesos moltes vegades tenien l'hort al costat de casa. La transformació que la casa va sofrir va ser fruit de la densificació d'habitants, que obligaren a construir voladissos, ampliant la superfície de la casa i, finalment, aixecant pisos.

La major part de les cases del Raval es van construir durant el període constitucional de 1830-1832. Això va fer que a nivell estilístic els edificis es van decorar amb texts que recollien articles de la Constitució de 1812.

Durant la Guerra Civil de 1936-1939, el Raval patí els efectes del bombardejos que destruïren diversos edificis deteriorant severament d'altres. A partir de la dècada dels 50 del segle passat el barri va rebre una gran aportació demogràfica, producte de la immigració, circumstància que s'ha tornat a repetir en aquests darrer deu anys amb l'emigració procedent d'altres països.

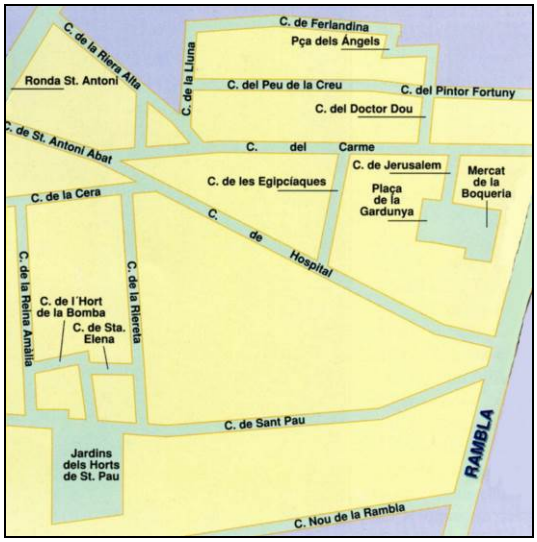

El Raval industrial

Descripció de la finca

L'edifici que ocupava la finca en el moment del seu enderroc es tractava d'una construcció que constava de planta baixa en dos nivells amb una diferència de cota d'uns 50-70 cm respecte la cota del carrer i una planta superior.

Segons el cadastre l'edifici era ocupat per dos comerços i un magatzem. La façana principal que dona al carrer era formada per dos accessos independents que es trobaven modificats respecte les portes originals i una porta tapiada re convertida en finestra a mitja alçada. El pis superior presentava dues finestres de grans dimensions protegides per reixes i també una petita finestra allargada tapiada.

Per sobre les finestres s'observa una cambra d'aire amb tres orificis rectangulars i per damunt un terrat a la catalana que cobreix l'edifici

Dues vistes de la façana de l'edifici enderrocat

L'evolució de la parcel·la pot seguir-se a través de la documentació conservada en diferents arxius de Barcelona.

Per una banda es pot consultar el full 79 dels *Quarterons Garriga* nom amb el que es coneix el plànol de Barcelona dividits en diversos fulls que va aixecar

l'arquitecte Miquel Garriga i Roca entre els anys 1859 i 1862 i que representen l'aixecament cartogràfic de la ciutat en aquell moment.

Segons aquest full a la parcel·la que ocupa l'actual núm. 54 del carrer de Valldonzella no hi consta cap construcció ni edifici tot i que s'observa que a la banda que dona a la Ronda de Sant Antoni ni ha parcel·les amb edificis construïts, així com al costat que s'acosta cap les antigues dependències del Priorat de Natzaret.

Full número 79 dels *Quarterons Garriga* on es veu la zona entorn el núm 54 encara per urbanitzar. Font: AHCB3-334 5D33

Foto muntage del Full número 79 dels *Quarterons Garriga* sobre possat a imatge actual dels carrers i on es veu la zona entorn el núm 54 encara per urbanitzar

Posteriorment a l'aixecament de Miquel Garriga es conserva un plànol geomètric del terreny encarregat l'any 1869 per Cristóbal Taltabull en un terreny de la seva propietat.

Aquest terreny segons la llegenda que apareix al plànol, es trobava en *la prolongación de la calle de Poniente con frente a la de Ronda* on s'observa el sector parcel·lat i un mur que sembla travessar el costat Oest del solar de Valldonzella 54. També s'observa en el plànol el projecte d'un carrer que no va reeixir amb línies discontinues i que portava el nom de *Via del Oeste*. El carrer de Ponent era l'antic nom amb el qual era conegut el carrer de Joaquim Costa.

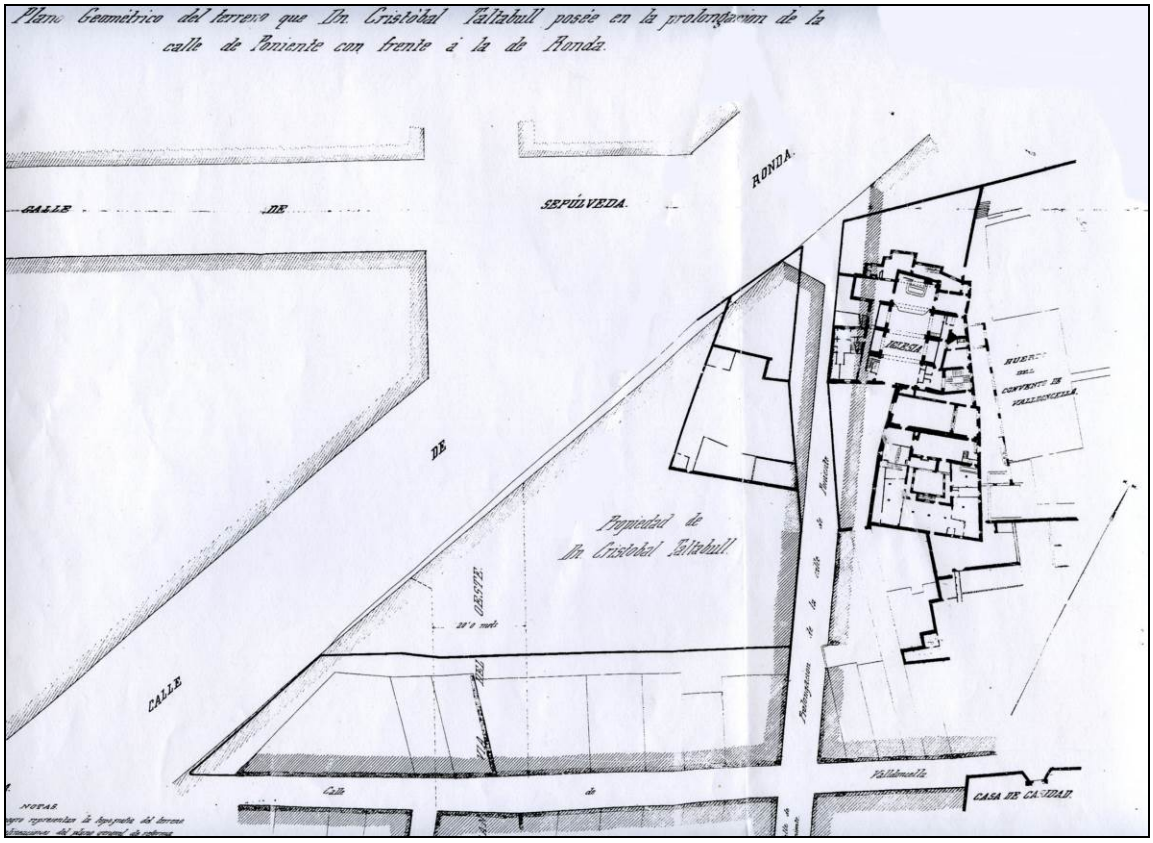

Plànol de 1869 conservat a l'Arxiu Municipal del Districte de Ciutat Vella. Font:: Júlia **Miquel Memòria de la intervenció arqueológica al nou carrer entre c/Montalegre i c/Torres i Amat de Barcelona** (2007)

El plànol de l'any 1869 posava de manifest que tota la línia del carrer de Valldonzella entre el *carrer de Ponent* (actual Joaquim Costa) i *la calle de Ronda* (actual Ronda de Sant Antoni) no presentava cap edificació construïda

però destaca el fet que s'havia realitzat la seva parcel·lació i que ben aviat es construiria.

També es interessant destacar que malgrat la desamortització de 1835 encara resta dempeus els edificis de l'antic monestir de Santa Maria de Valldonzella. Aquest fou un gran monestir instal·lat al Raval el 1269 i fou una comunitat femenina cistercenca que s'establí prop on es construiria posteriorment el Portal de Sant Antoni.

La comunitat hi fou fins el 1652, quan el monestir fou destruït de resultes de la Guerra dels Segadors, i el 1674 s'establí a l'antic priorat de Natzaret, situat al carrer de Ponent, prop de la ronda de Sant Antoni, a l'actual carrer de Valldonzella. Fou destruït pels francesos el 1808 i reedificat parcialment fins que patí un incendi el 1909 i la comunitat abandonà el Raval per instal·lar-se a Sant Gervasi.

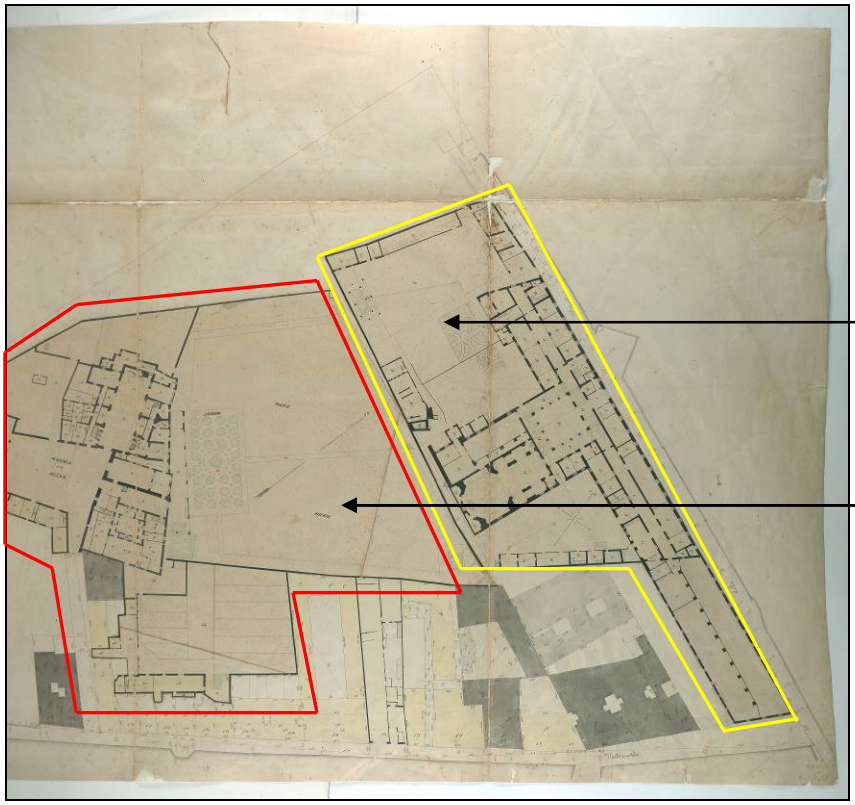

Els convents ubicats a la zona d'intervenció arqueològica segons Miquel Garriga i Roca (Full 79 dels *Quarterons Garriga,* any 1861)

Muntatge: Júlia Miquel Memòria de la intervenció arqueológica al nou carrer entre c/Montalegre i c/Torres i Amat de Barcelona (2007)

Efectivament l'any 1871 el senyor Lorenzo Font presentà un projecte a l'Ajuntament de Barcelona per construir un edifici i uns rentadors a l'actual número 54 del carrer de Valldonzella.

Segons l'estudi històric de la finca[3] la parcel·la i un altre que seria el número 56 no apareixen amb cap construcció.

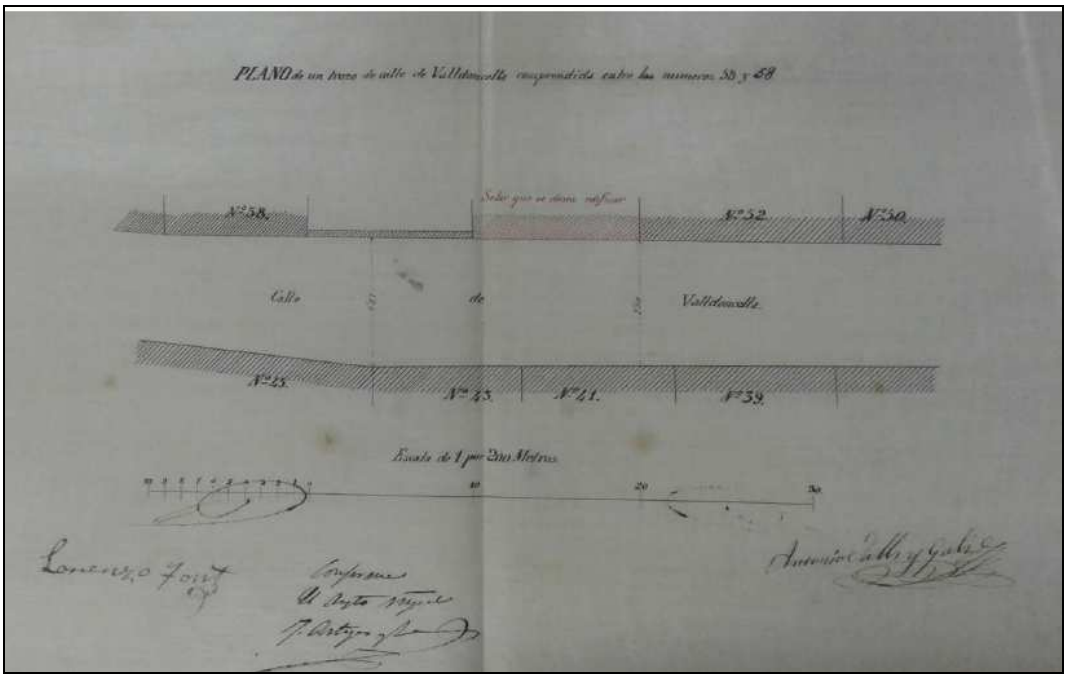

Plànols adjunts al projecte de l'any 1871. Font: Arxiu Municipal Contemporani de Barcelona

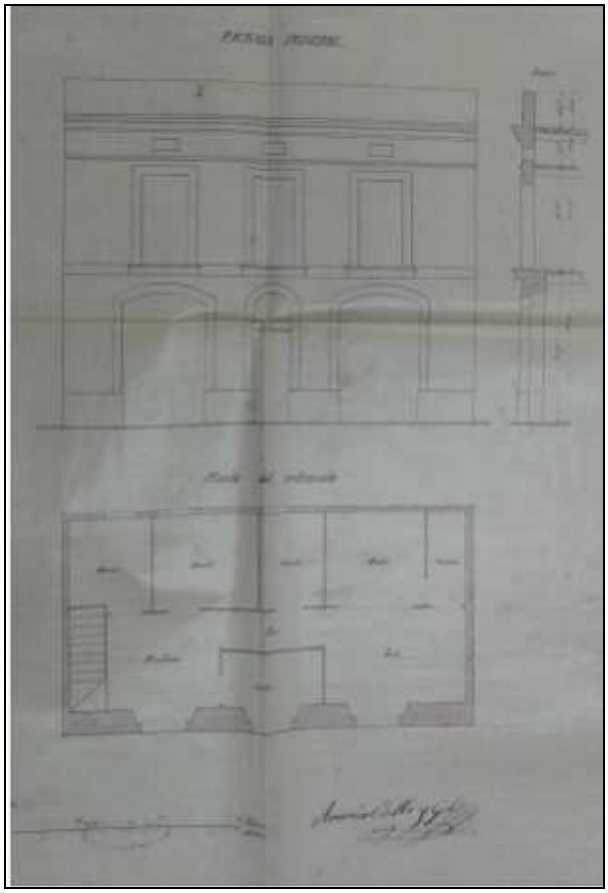

Plànol de la planta superior i alçat de la façana

[3] JULIÀ I MACIAS. **Estudi històric de l'edifici situat al carrer Valldonzella, 54 de Barcelona**, desembre 2017 (Inèdit).

L'edifici que s'havia de construir constava de planta baixa dividida en dos nivells i planta superior, amb façana amb tres portes, dos més grans a cada costat i una més petita central. La planta baixa era reservada a despatx a la banda més propera a la façana. Des de la entrada s'accedia al pis superior per mitjà d'una escala.

En tota la planta baixa havia diversos rentadors, concretament dos grans rentadors paral·lels a la façana, cap al final del solar tres rentadors més i un pou. La planta superior era destinada a habitatge amb tres balcons al carrer

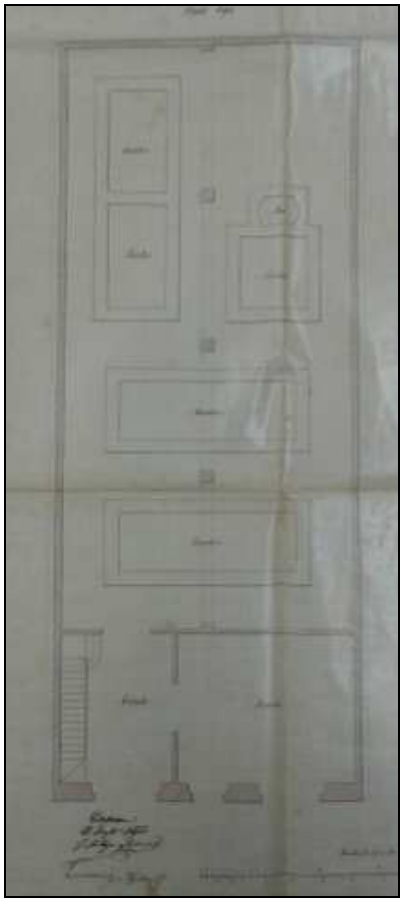

A l'esquerra, planta baixa de l'edifici amb els safarejos i a la dreta el solar durant la intervenció arqueològica

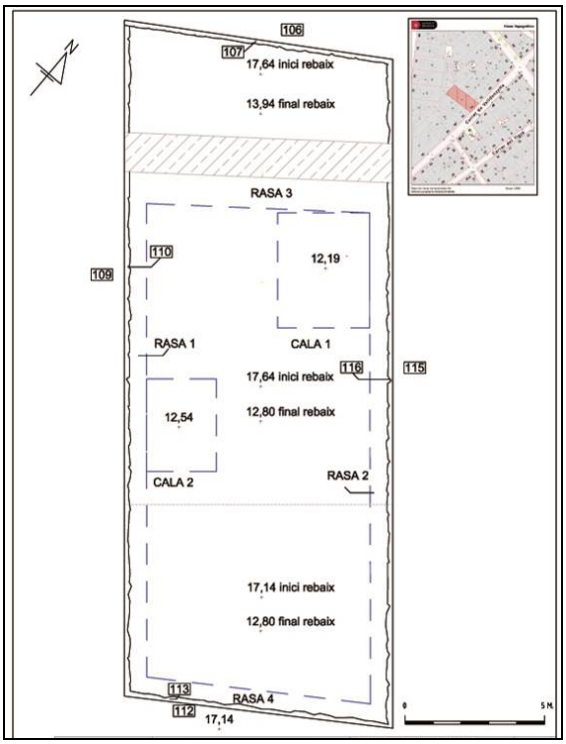

Tasques arqueològiques prèvies

-2003: Excavació al solar del carrer Elisabets, 11 realitzada per Consuelo Forés on es trobaren diferents estructures relacionades amb l'antic convent d'Elisabets, pous medievals i restes d'habitatges de cronologia del segle XVI al segle XIX.

-2004: Daria Calpena va intervenir al carrer Valldonzella, 25, trobant successives capes de llims i graves relacionades amb la riera de Valldonzella.
-2004: Jordi Hernandez va excavar al carrer Valldonzella, 21. Plaça de Joan Coromines: Antic teatre-Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB)

-2005: Carles Carbonell va fer una intervenció al carrer Montalegre, 4 on es trabaren les restes d'un forn de ceràmica de mitjans segle XVIII.

-2005: Laura Arias va fer una intervenció arqueològica al carrer Joaquim Costa, 34-40, Ferlandina, 12 resultant negativa.

-2006: Montserrat Rio realitzà una intervenció arqueològica als carrers Valldonzella, 21-29 i Joaquim Costa, 56 sense cap evidència arqueològica.

-2006: Intervenció arqueològica als carrer Torres i Amat, 13-17, Valldonzella, 2-6 on es trobaren elements del segle XIX.

-2006: Rony José Castillo va fer una intervenció al carrer Montalegre,4-8, Ramalleres, 21-25 i Tallers, 45 on es trobaren les restes de la fàbrica de terrissa d'Antoni Tarrés al segle XIX.

2006: Josep Cruells excavà al carrer Tallers, 66.

2006: Intervenció dirigida per Júlia Miquel als carrers Montalegre,Torres i Amat, Valldonzella, Plaça dels Àngels i Torres i Bages on es van documentar restes del segle XVII fins l'actualitat, diferents murs que marcaven parcel·les conventuals, finques d'habitatges i d'activitats artesanals i part de les dependències de la Casa de la Caritat.

2010: Bruna Alvarez *et alii* van excavar al carrer Joaquim Costa, 1-6, Passatge Sant Bernat, 1-5 i 2, carrer Valldonzella, 29-33 i 42-44, Ferlandina, 35-37 i 12-14, Guifré, 1-2 i Carme, 69-73 i 82-84.

2013: Intervenció arqueològica al carrer Tigre, 10 realitzada per Alba Tenza on es trobaren elements contemporanis.

Projecte d'intervenció arqueològica

La zona objecte de la present intervenció arqueològica es troba dins l'àrea d'interès arqueològic de la ciutat de Barcelona, per la qual cosa es demanà el preceptiu permís d'intervenció arqueològica, segons l'article 47 i següents de la Llei 9/1993 de 30 de setembre, del patrimoni cultural català i el Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic. La resolució per la qual s'autoritza la intervenció arqueològica, entre els dies 23 maig a 21 juny de 2019, en la seva primera fase i els dies 23 de maig a 21 de juny de 2019 i 25 juny a 5 de juliol de 2019 en la seva segona fase i porta el codi 032/19, com a intervenció realitzada a la ciutat de Barcelona, essent dirigida per l'arqueòloga Júlia Miquel i López i gestionada per l'empresa ARQUEÒLEGS.CAT. (CAT ARQUEÒLEGS, SL).

El promotor de les obres fou AKTULAND 54, SL i seguia el ***Projecte d'Intervenció Arqueològica*** redactat pel Servei d'Arqueologia de la Ciutat de Barcelona. Els treballs a realitzar al solar i que foren subjectes al seguiment i control arqueològic van ser el control i seguiment de la realització de quatre rases per fer els murs-guia així com dels rebaixos generals a tot el solar

Metodologia

Les tasques arqueològiques es realitzaren seguint el mètode de registre de les dades que facilita l'excavació proposat per E.C. Harris i A. Carandini, modificat a partir de la pràctica arqueològica en aquest tipus de jaciments i de les circumstàncies concretes de l'excavació. Per al registre objectiu dels elements i estrats que s'exhumen es realitza una numeració correlativa d'aquests denominats *Unitat Estratigràfica* (UE) que individualitza uns dels altres i de la que es realitza una fitxa. Paral·lelament al registre estratigràfic, s'ha dut a terme el corresponent aixecament planimètric. Així mateix, com és habitual, s'ha realitzat un reportatge fotogràfic en format digital.

4.- TASQUES ARQUEOLÒGIQUES REALITZADES

Primera fase: Rebaix inicial

Les tasques de control i seguiment arqueològic començaren amb l'afectació amb mitjans mecànics, del paviment de formigó (UE 100) que ocupava tot el fons del solar i que es trobava 50 cm per damunt de la cota del carrer així com el mateix paviment de formigó que es trobava a ras del carrer, per tal d'anivellar el sector.

Dues vistes del rebaix general previ a les rases

Per sota el paviment de formigó es trobà un estrat d'anivellament (UE 101) d'uns 60 cm de potència pel costat de la façana i de uns 20 cm al fons del solar de color marró fosc i no gaire compactat i que presentà material ceràmic trobant també les restes de diferents serveis fitosanitaris soterrats, com una claveguera de maons i perfil en U i un pou mort de planta el·líptica, ambdós de cronologia contemporània i que formaven part dels serveis de la casa (UE 102).

Vista de les restes de la claveguera de maons i el pou mort documentats

També es va documentar les restes de la fonamentació d'un mur de la finca (UE 130) de trajectòria paral·lela a la façana i a uns 8 metres. Es va fer un petit sondeig per establir la potència conservada que fou de a penes 30 cm. L'element fou documentat i afectat seguidament.

Vista en planta i en alçat de l'element UE130

Per sota de l'anivellament UE 101 es trobà un nou estrat (UE 104) d'uns 40 cm de color gris que també donà material. Finalment es detectà un canvi d'estrat (UE 105) de color vermell, moment es que es donà per acabat el primer rebaix i es preparà el solar per marcar les reses pels murs-guía.

Vista general del solar des del Nord amb les marques de les rases a realitzar

Les quatre rases s'havien de fer a peus dels murs perimetrals que delimiten el solar i que consistien en dos murs mitgers, un mur posterior i el mur de façana (UE 112) el que durant les tasques d'enderroc de l'edifici fou afectat en la seva totalitat.

El propòsit de les quatre rases era per tal de bastir els murs-guía per a posteriorment procedir a fer les pantalles.

Paral·lelament a les rases també estava previst el realitzar un rebaix al fons del solar per instal·lar la grua per l'obra.

Les 4 rases havien de tenir una amplada entre 80 i 90 cm i una potència relativa de 70 cm, es a dir 1,10 metres avall des de la cota del carrer, mentre que l'espai reservat a la grua es devia realitzar al costat Nord del solar, al fons del mateix, representava rebaixar un espai de 33,67 m^2., es a dir una longitud de 3,00 m a l'Est i 4,00 m a l'Oest i una potència de 3,70 m. des de la cota del carrer.

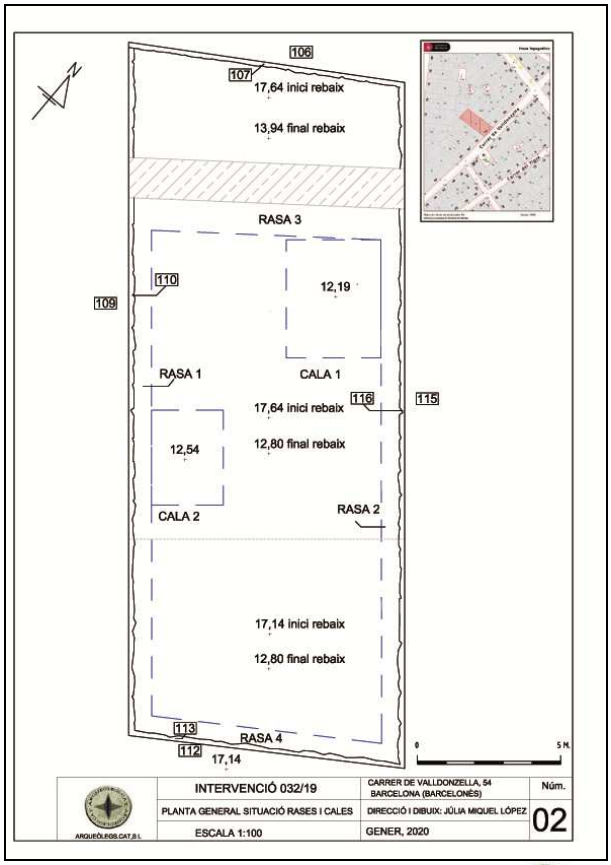

Planta general del solar amb indicació del rebaix per la grua i les rases

Rases i rebaix pou grua

Primer de tot es va iniciar el rebaix a la part posterior del solar en el angle format pels murs UE 106 (al Nord) i els murs mitgers UE 109 (a l'Oest) i UE 115 (a l'Est) començant fent un primer rebaix de 1,15 m respecte la cota de carrer. Aquest primer rebaix va implicar afectar el paviment UE 100, l'anivellament de terra UE 101 del segle XX, afectant alguns serveis de la casa com una claveguera i un pou circular contemporanis (UE 103), així com l'estrat gris UE 104 i part de l'estrat UE 105, arribant a una potència inicial de 1,10 metres.

Dues imatges del primer rebaix del sector per instal·lar

Un cop realitzat el rebaix general d'aquest sector es va procedir a fer el pou per encabir-hi la grua que representà un nou rebaix de la meitat Oest de la part ja rebaixada en una primera fase.

Vista de l'estat inicial del sector on havia d'anar la grua

Les dimensions del pou per instal·lar la grua van ser de 4,55 x 5 metres ocupant la part central del sector i arribant a un total de 3,70 metres respecte a la rasant del carrer.

La excavació del pou per posar la grua representà l'aparició d'un nou estrat, UE 118 de color marró fosc i consistència humida i plàstica, que posteriorment es va poder documentar en tot el solar i que donà material arqueològic amb un ampli ventall que va del segle XIV al segle XVIII, amb fragments molt petits i que representà el darrer nivell antròpic documentat posteriorment a tot el solar.

Vista del pou per instal·lar la grua

Seguidament es va poder observar la superposició de diferents estrats naturals que posteriorment es van poder determinar àmpliament a la Cala 1 i també a la Cala 2. Donat que es tractaven de nivells naturals en el moment de la intervenció al pou no es va fer l'anàlisi estratigràfic. Aquest es va realitzar en el moment en que es va decidir fer les cales 1 i 2 a instàncies dels tècnics responsables i la direcció facultativa.

Un cop finalitzat el rebaix i la excavació del pou a la part posterior del solar es va formigonà tot el calaix resultant entorn al pou de la grua.

El pou per instal·lar la grua un cop formigonat

Seguidament es va procedir a fer el seguiment de la excavació de les quatre rases perimetrals per fer els murs-guia.

Vista general del solar amb la Rasa 1 a l'esquerra i la Rasa 2 a la dreta

Primer de tot i a petició de la direcció de l'obra, es van fer dos sondejos mecànics tant a la Rasa 1 com a la Rasa 2 per tal de determinar la potència i característiques de la fonamentació de les finques veïnes.

A l'esquerra el sondeig a la Rasa 1 i a la dreta el sondeig a la Rasa 2

Els sondejos previs van permetre determinar que l'estrat de reompliment UE 105 format per terra de reompliment de color vermell, encara baixava uns centímetres més i presentava força material arqueològic, tot i que els fragments eren molt petits i rodats, amb una forquilla cronològica àmplia que anava de finals del segle XVII a inicis del segle XIX.

Un cop realitzats els sondejos previs, realitzats a petició de la direcció de l'obra i que va permetre observar les fonamentacions dels murs mitger, es va procedir a la excavació mecànica de les diferents rases perimetrals que s'havien de realitzar.

Es va començar per excavar la **Rasa 1** situada a peus del mur mitger UE 109, situat a l'Oest. La seva excavació va permetre observa la seva banqueta de fonamentació (UE 110) format per pedres poc treballades lligades amb morter

de calç. Aquesta rasa va presentà una amplada de 0,90 metres i baixà 0,80 metres, afectant el nivell UE 104.

Dues vistes de la Rasa 1 marcada i durant la seva realització

Seguidament es va fer la **Rasa 3**, situada al fons Nord del solar, a peus del sector rebaixat destinat a la grua.

La Rasa 2 marcada i un cop realitzada

La **Rasa 3** es va rebaixar 0,80 metres i representà afectar el nivell UE 104 i arribar a l'estrat UE 105.

Vista en alçat i trajectòria de la Rasa 3 a peus del mur UE 115

La **Rasa 2** es va fer paral·lela a la Rasa 1, a peus del mur mitger UE 115, es a dir al costat Est del solar. La seva realització comportà afectar l'UE 104 i rebaixar també 0,80 metres i va posar de manifest la banqueta de fonamentació (UE 116) del mur mitger UE 115 feta amb pedres poc treballades

lligades amb morter de calç, a l'igual que el mur mitger que a més estava revestit i pintat amb diverses capes.

Vista en alçat de la Rasa 3 a peus del mur UE 115

Finalment es va obrir la **Rasa 4** realitzada paral·lelament a la façana. Aquesta rasa es va fer a peus de la traça del mur de façana UE 112, afectat durant l'afectació del l'edifici i significà repicar part de la seva banqueta de fonamentació UE 113. La rasa va tenir una potència estimada de 3,14 metres a partir de la cota del carrer i no es va fer de forma completa per tal de mantenir la rampa d'accés.

La seva excavació representà afectar els nivell UE 104, UE 105 i UE 118, trobant després diferents capes d'argiles naturals fins arribar a la fondària que requeria l'obra.

Vista general de la línea de façana, repicat del fonament UE 113 i imatge de la Rasa 4 ja finalitzada

Un cop realitzades les quatre rases es va procedir a construir els murs-pantalla requerits pel pla de l'obra.

Aquesta tasca es va realitzar de forma mecànica i arribant a una fondària de 3,50 metres sota la rasant del carrer. Un cop fet els murs-pantalla es va poder continuar amb les tasques de control i seguiment arqueològic.

Vista general durant la realització dels murs-pantalla

Seguidament es va fer el control del rebaix definitiu del solar per tal de procedir a continuar l'obra de construcció d'un edifici d'habitatges.

Vista general del solar en el momento de començar el rebaix general

El rebaix general comportà afectar les restes del nivell UE 105 de terra de color vermell i que presentava material ceràmic de cronologia anterior a la construcció de l'edifici enderrocat.

Sota aquest nivell es trobà un nou estrat de color marró fosc amb material (UE 118) de consistència humida i pastosa d'uns 60 cm de potència. Per sota aquest estrat s'aprecià un canvi donat que la terra era més granelluda amb pedres petites de llicorella molt erosionades i pedres de granet, destacant l'absència de material arqueològic. (UE 119).

Vista general del solar amb el nivell UE 118

El dia 5 de juny de 2019 es va realitzar una visita d'obra i la direcció facultativa de la mateixa, per indicació del Servei d'Arqueologia de Barcelona, es va decidir obrir dues cales en dos punts oposats del solar per tal d'establir la potència dels nivells arqueològics, d'una banda i arribar també a la potència màxima que s'havia d'assolir per criteris de l'obra. El propòsit de les dues cales era el veure fins on era aconsellable el mantenir el control i seguiment arqueològic.

La primera cala que rebé la denominació de **Cala 1** es va fer a la cantonada Nord-est, a peus de les Rases 3 i 2. Presentà unes dimensions de 4,10 metres x 3,30 metres. La seva cota d'inici fou de 16,06 metres i arribà fins 12,19

metres, es a dir que la potència relativa assolida per la cala 1 fou de 3,85 metres, essent un rebaix total de 4,85 metres des de la rasant del carrer.

Vista de la ubicació de la Cala 1

La Cala 1 es va rebaixar de forma mecànica fins arribar al màxim que va donar el braç de la màquina i aconseguir superior la cota d'afectació de l'obra.

L'estratigrafia de la Cala 1 donà com a resultat la observació de la superposició d'estrats, tots d'origen natural i no antròpic, alternant nivells de terra, sorres, graves i d'argiles més depurades fins arribar al torturà. Analitzant cada estrat reflectit al perfil Sud, que fou el millor conservat es van delimitar un total de 11 estrats, més l'estrat inicial del rebaix (UE 118) i que fou el darrer que donà material arqueològic.

Vista del perfil Sud de la Cala 1 amb la seva estratigrafia

Seguidament es descriu cada estrat: Sota l'UE 118 es va documentar un nivell de terra amb sorres molt fines (UE 119), seguit de l'UE 120 de sorres i pedres. Aquest estrat es clarament al·luvial. L'UE 121 es un nivell de poca potència d'argiles fines, sota les quals apareix una capa de graves (UE 122). Per sota es superposen nivells d'argiles més o menys depurades (UE 122, UE 123, UE 124, UE 125, UE 126. Per sota es trobà l'UE 127 format per graves, un nivells d'argiles fosques (UE 128) i finalment el torturà (UE 129).

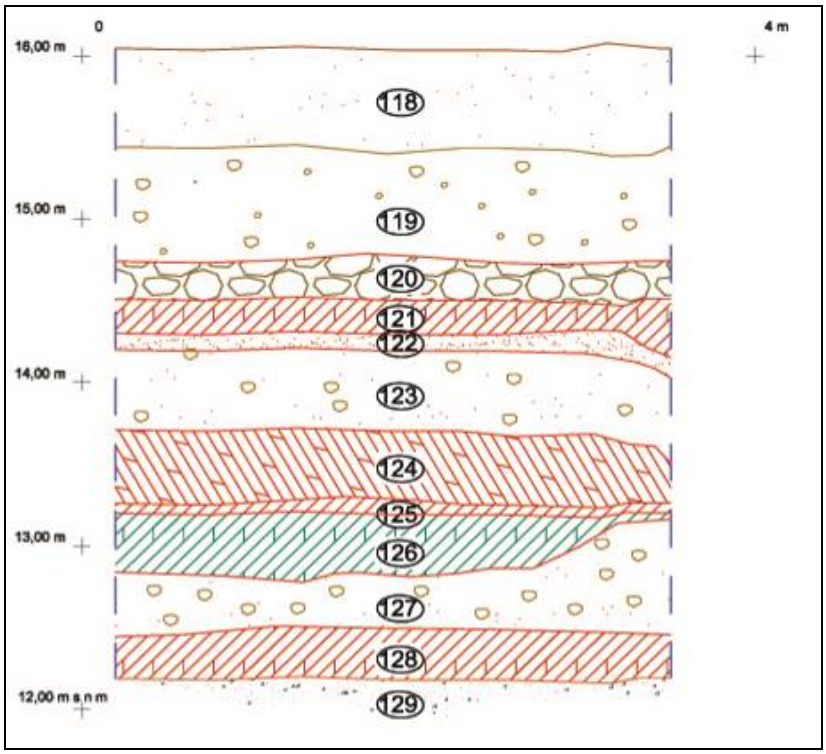

Perfil Sud de la Cala 1 on s'aprecia l'estratigrafia i la seva correspondència numèrica

Posteriorment es va fer **la Cala 2** a peus del mur UE 109, el mur mitger situat al costat Oest del solar i a 8 metres lineals de la façana per motius de seguretat per trobar-se al costat de la rampa d'accés de camions. Les seves dimensions finals foren de 3,30 metres x 2,50 metres. La seva cota d'inici era de 15,30 metres i assolí una profunditat relativa de 2,78 metres, es a dir, arribant a una cota de 12,54 metres.

A l'igual que amb la Cala 1, aquesta cala també presentà una successió de capes geològiques d'origen no antròpic, amb alternança de nivells de terra i pedres, argiles diverses, graves i sorres, que seguidament es descriuen, individualitzant els estrats i numerant-los a partir de l'UE 200 i seguint de forma correlativa.

Primerament es va afectar la resta del nivell UE 105 i l'UE 118 que eren els darrers reompliments d'origen antròpic iniciant la excavació mecànica de la Cala 2. L'estrat UE 118 es va equiparar amb l'UE 200 , sota el qual es va documentar l'estrat UE 201, un nivell granellut amb pedretes. Per sota l'UE 202 format per terra i pedres, seguit de l'UE 203 de terra argilosa afectat a peus del mur UE 109 per l'UE 204 que representa una petita bossada de graves. Sota el nivell UE 203 es detectà un nivell d'argiles depurades (UE 205). Per sota apareix un nivell de graves fosques (UE 206) que cobreixen un nivell de sorres (UE 207) fins que es va aturar la excavació per motius de seguretat.

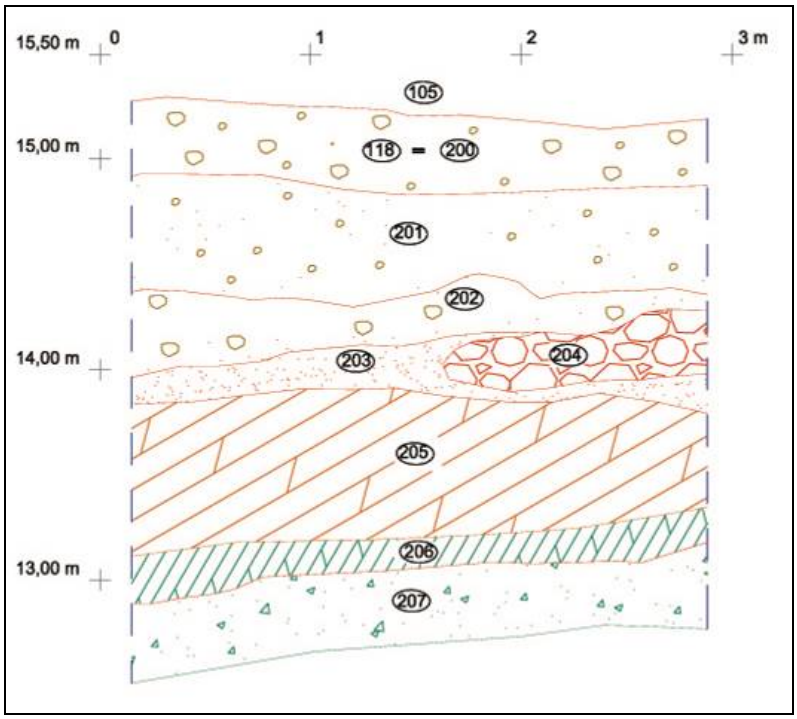

Imatge i dibuix del perfil Sud de la Cala 2

Un cop finalitzades les cales es va continuar fent el rebaix mecànic de tot el solar, assolint la cota de 13,24 metres, es a dir que es va rebaixar 4,40 metres des de l'inici de la excavació a rasant de façana (17,14 metres s.n.m.), donant per acabada la intervenció arqueològica i realitzant el reportatge fotogràfic final.

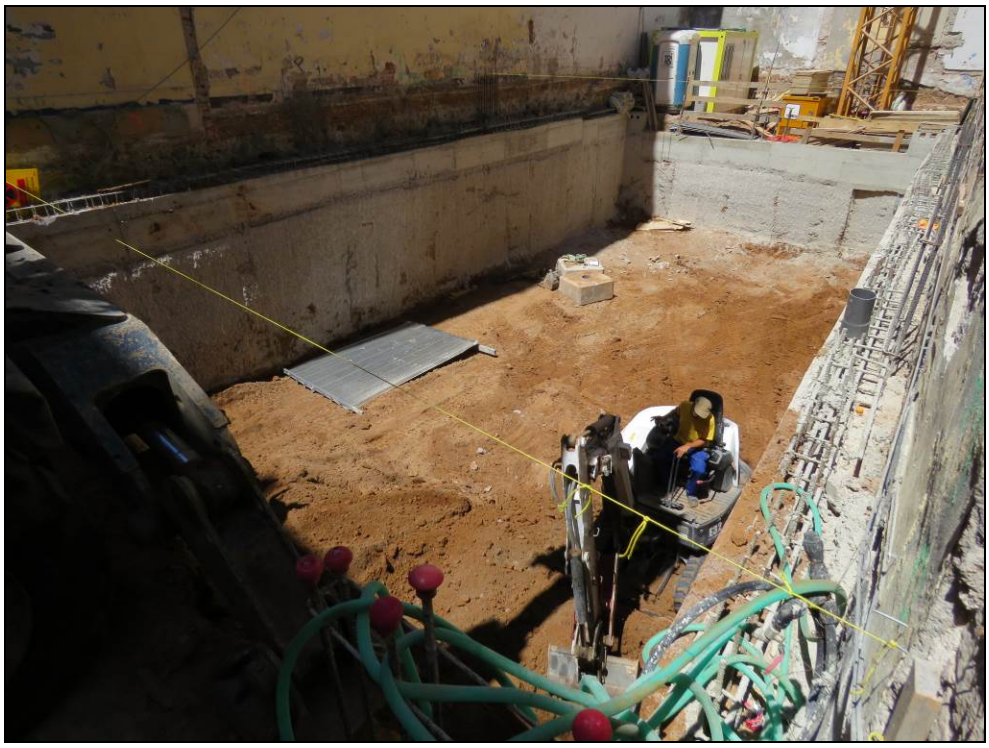

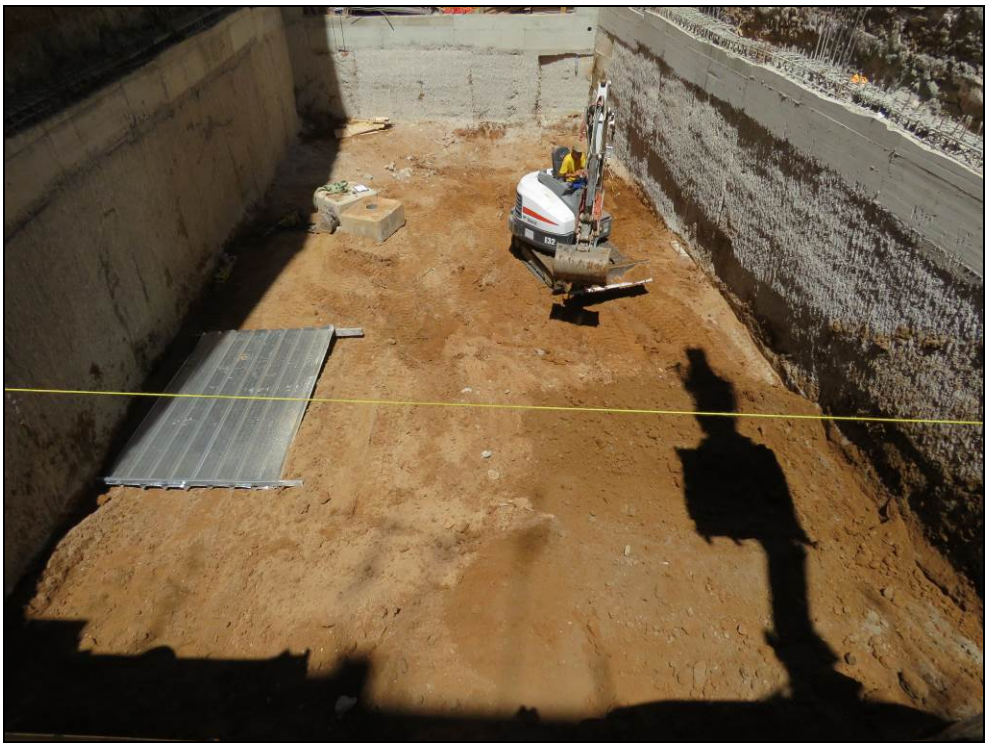

Fotos finals de la excavació del solar

5.- CONCLUSIONS

Les tasques de seguiment i control al solar del carrer de Valldonzella 54 han donat com a resultat la documentació de diferents reompliments sota l'edifici enderrocat.

D'una banda es va constatar la total absència d'estructures i elements anteriors a la construcció de l'edifici, la qual cosa confirma que fins el segle XIX aquesta zona del carrer de Valldonzella era zona d'horts tot i que durant la segona meitat del segle XIX la zona es trobava parcel·lada i paulatinament es va anar construint, essent la finca enderrocada de les darreres en ser edificada.

Quan els nivells estratigràfics documentats el primer (UE 101) donà material contemporani que demostra un canvi en el nivell de circulació de l'edifici que pujà la seva cota. La resta de nivells UE 104, UE 105 i UE 118 donaren material ceràmic que presentà una àmplia forquilla cronològica que oscil·la entre el segle XV al segle XVIII i que es fruit de remocions realitzades en aquesta zona.

Un cop exhaurits els nivells antròpics del solar que no superaven els 2,40 metres de potència es començà a documentat diferents estrats al·luvials fruït de successives riuades.

Un estrat al·luvial es un sediment sense consolidar, erosionat, dipositat i tornat a formar per acció de l'aigua i està fet de materials variats, com partícules fines de llim i argiles, partícules grosses de sorra i grava. Aquest material es diu dipòsit al·luvial.

Barcelona es troba majoritàriament sobre un peudemont i s'estén de Nord a Sud des de la Serra de Collserola fins a la línia de la costa i limitada pels rius Llobregat i Besòs. Aquest peudemont està format per materials col·luvials com son les argiles, llims i nòduls calcaris de torturà d'època Quaternària.

Aquests materials col·luvials es troben tallats per materials detrítics associats a la xarxa de rieres i torrents que es situen per la plana de Barcelona. Els dipòsits del Quaternari antic o Plistocè te una antiguitat entre 2 milions d'anys i uns 8000 anys i pel damunt tenen els materials més recents.

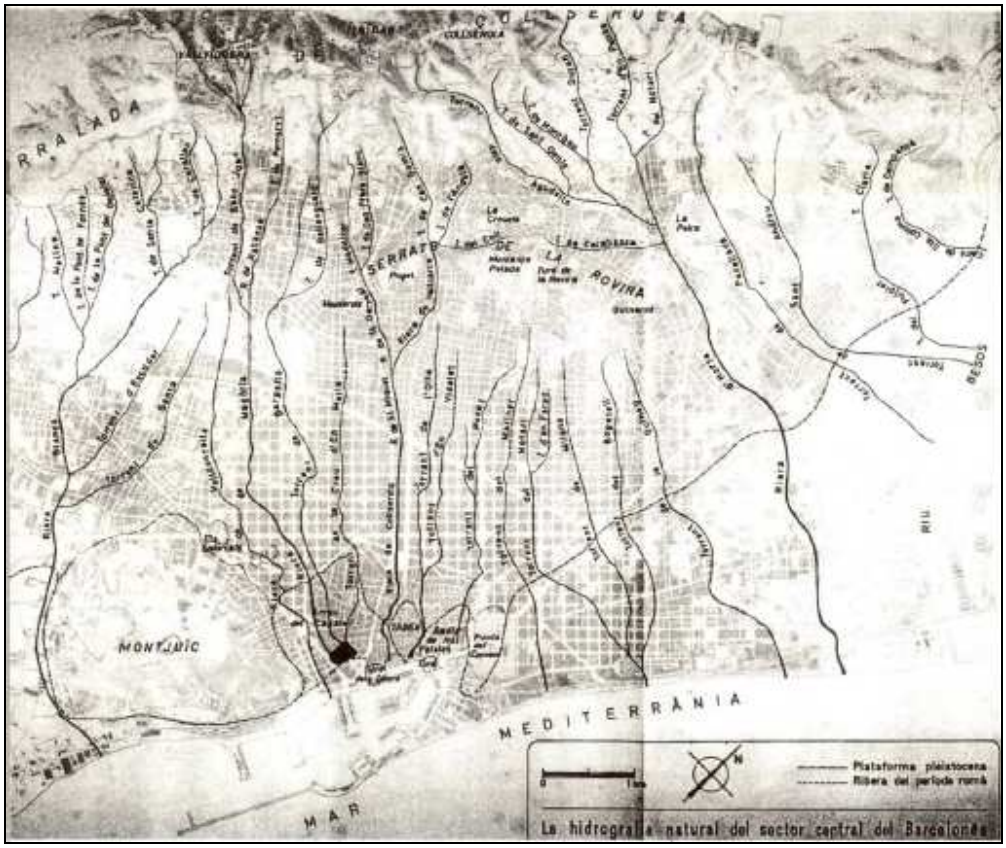

Plànol de les rieres i torrents del Pla de Barcelona. Font: Pau Vila. **La circulació de les aigües del Pla de Barcelona en el passat.**

Les rieres de Barcelona son menys sorrenques que les del Maresme, per exemple, tenen més matriu argilosa i una proporció elevada de còdols de llicorella. Segons el geòleg Oriol Riba, els dipòsits foren generats per corrents fangosos molt rics en sorres, aportats en corrents turbulents molt carregats de sediments. Aquesta circumstància es veu reflectida en els talls observats en la cales 1 i 2 on es veu que els sediments son successius i tenen poca potència, circumstància que demostra que es van formar ràpidament.

En definitiva aquesta intervenció arqueològica ha posat de manifest la tipologia del sòl en aquest sector del barri del Raval i representa una aportació al coneixement d'aquesta zona de Barcelona.

6.- BIBLIOGRAFIA

BALAGUER, V. (1865): **Las calles de Barcelona**, 2 volums. Barcelona.

CIRICI, A. (1971) **Barcelona pam a pam**. Editorial Teide, Barcelona.

GALERA, M.; ROCA, F.; TARRAGÓ, S. (1982) **Atlas de Barcelona**. Barcelona.

GARCÍA I ESPUCHE, A. I GUÀRDIA I BASSOLS, M. (1986) **Espai i societat a la Barcelona pre-industrial**. Edicions de la Magrana, Barcelona.

MIQUEL LÓPEZ, Júlia. **Memòria de la intervenció arqueològica al nou carrer entre c/ Montalegre i c/ Torres i Amat de Barcelona (Codi 011/06).** Memòria lliurada el febrer de 2007 als Serveis Territorials a Barcelona de la Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura (Inèdita).

MATAS, Jaume (Dir.) (1995) **Historia de Barcelona. Desde su fundación al siglo XXI**.

PLADEVALL, A. (1982): **"Barcelona i el Barcelonès"** a ***Gran geografia comarcal de Catalunya. El Barcelonès i el Baix Llobregat***. Volum 8. Obra dirigida per J. Carreras i Martí. Barcelona. Pàg.11-14.

RIBA I ARDERIU, Oriol (1995) **"Questions obertes sobre la geomorfologia, la hidrologia i la sedimentologia de les rieres del Maresme i del Barcelonès amb exemples de la riera d'Arenys" a *Trenta-dos aspectes de ciència i tecnologia***. IEC, Barcelona. Pàg. 281-311.

SOBREQUÉS I CALLICÓ, Jaume (Dir.) (1992) **Història de Barcelona**. Volum 1 ***La ciutat antiga***, Volum 2 ***La formació de la Barcelona medieval*** Volum 3 ***La ciutat consolidada (segles XIII-XV),*** Volum 4 ***Barcelona dins de la Catalunya moderna (segles XVI-XVII).*** Ajuntament de Barcelona i Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

VILA, Pau (1983). "**La circulació de les aigües del Pla de Barcelona en el passat"** a ***Ciència***, volum 3. Maig 1983.

ANNEX I. FITXES D' UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

ANNEX 1.- FITXES D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

□ **Estructura**

○ **Estrat**

△ **Retall**

SECTOR 1

□ **U.E. 100**
DEFINICIÓ: Estructura
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobreix a 101, 130
DESCRIPCIÓ: Paviment de formigó de 10 cm de gruix que fa de paviment de tot el sector. En el costat més proper a la façana i en línia de 8 metres es troba 0,50 m per sobre de la cota del carrer.
CRONOLOGIA: Contemporània. Mitjan segle XX

○ **U.E. 101**
DEFINICIÓ: Estrat
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 100
Cobreix a 102
S'adossa a 130
DESCRIPCIÓ: Capa d'anivellament de terra realitzat per assentar el paviment UE 100 de 0,50 m de gruix. Presenta material ceràmic amb fragments de cronologia contemporània.
CRONOLOGIA: Contemporània. Mitjan segle XIX

□ **U.E. 102**
DEFINICIÓ: Estructura
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobreix a 101, 130
DESCRIPCIÓ: Diferents serveis fitosanitaris soterrats de la finca, concretament una claveguera de maons amb part de la coberta plana i trajectòria N/S i un pou mort bastit amb maons i planta el·líptica.
CRONOLOGIA: Contemporània. Mitjan segle XIX

△ **U.E. 103**
DEFINICIÓ: Negatiu
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Reomplert per 102
DESCRIPCIÓ: Retall per construir la claveguera de maons i el pou mort
CRONOLOGIA: Contemporània. Mitjan segle XIX

○ **U.E. 104**
DEFINICIÓ: Estrat
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 101
Cobreix a 105
DESCRIPCIÓ: Terra de color gris que anivella el sector amb material arqueològic amb ceràmica blava catalana, comuna marró, etc.
CRONOLOGIA: Contemporània. Mitjan segle XIX

○ **U.E. 105**
DEFINICIÓ: Estrat
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 101
Cobreix a 118
DESCRIPCIÓ: Terra de color vermell que anivella el sector. Presenta material arqueològic d'uns 0,60 metres de potència. El material recuperat son fragments de ceràmica blava catalana, pisa blanca i reflex metàl·lic que dona una cronologia àmplia. Aquest estrat es formà quan era zona d'horts i es devia abocar material.
CRONOLOGIA: Moderna. Segona meitat segle XVII- segle XVIII

□ **U.E. 106**
DEFINICIÓ: Estructura
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobreix 107
DESCRIPCIÓ: Mur de tancament Nord de l'antic edifici que ocupava el solar. Bastit amb pedres de mida mitjana sense treballar lligades amb morter de calç i terra. Presenta arrebossat antic i un arrebossat gruixut modern a sobre i després una capa de pintura. Conserva restes de compartimentació. S'observen les restes de dos espais enrajolats i dos espais més pintats.
CRONOLOGIA: Contemporània. Inicis segle XX

□ **U.E. 107**
DEFINICIÓ: Estructura
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 106
Se li adossa 101, 104, 105,118
DESCRIPCIÓ: Banqueta de fonamentació del mur de tancament UE 106. Bastit amb pedres mitjanes sense treballar lligades amb morter.
CRONOLOGIA: Contemporània. Mitjan segle XX.

△ **U.E. 108**
DEFINICIÓ: Negatiu
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Reomplert per 107
DESCRIPCIÓ: Trinxera de fonamentació de la banqueta de fonamentació UE 107
CRONOLOGIA: Contemporània. Mitjan segle XIX

□ **U.E. 109**
DEFINICIÓ: Estructura
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobreix a 110
DESCRIPCIÓ: Mur mitger Oest l'antic edifici que ocupava el solar. Bastit amb filades de pedra i maons lligats amb morter de calç. Presenta revestiment i diferents capes de pintura.
CRONOLOGIA: Contemporània. Mitjan segle XIX.

□ **U.E. 110**
DEFINICIÓ: Estructura
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 109
Se li adossa 101, 104, 105,118

DESCRIPCIÓ: Banqueta de fonamentació del mur mitger UE 109. Bastit amb pedres mitjanes sense treballar lligades amb morter
CRONOLOGIA: Contemporània. Mitjan segle XIX.

△ **U.E. 111**
DEFINICIÓ: Negatiu
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Reomplert per 110
DESCRIPCIÓ: Trinxera de fonamentació de la banqueta de fonamentació UE 110
CRONOLOGIA: Contemporània. Mitjan segle XIX

□ **U.E. 112**
DEFINICIÓ: Estructura
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobreix a 113
DESCRIPCIÓ: Mur de façana de l'antic edifici que ocupava el solar.
CRONOLOGIA: Contemporània. Mitjan segle XIX.

□ **U.E. 113**
DEFINICIÓ: Estructura
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 112
Se li adossa 101, 104, 105,118
DESCRIPCIÓ: Banqueta de fonamentació del mur mitger UE 112. Bastit amb pedres mitjanes sense treballar lligades amb morter
CRONOLOGIA: Contemporània. Mitjan segle XIX.

△ **U.E. 114**
DEFINICIÓ: Negatiu
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Reomplert per 113
DESCRIPCIÓ: Trinxera de fonamentació de la banqueta de fonamentació UE 113
CRONOLOGIA: Contemporània. Segle XIX

□ **U.E. 115**
DEFINICIÓ: Estructura
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobreix a 116
DESCRIPCIÓ: Mur mitger Est de l'antic edifici que ocupava el solar. La part repicada permet veure que està bastit amb filades de pedra i maons lligats amb morter de calç. Presenta arrebossat antic i un arrebossat gruixut modern a sobre i després una capa de pintura. Conserva restes de compartimentació. S'observen les restes d'un espai enrajolat i sis àmbits amb cinc envans que marquen la distribució de la finca que existí al solar.
CRONOLOGIA: Contemporània. Mitjan segle XIX

□ **U.E. 116**
DEFINICIÓ: Estructura
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 115
Se li adossa 101, 104, 105,118
DESCRIPCIÓ: Banqueta de fonamentació del mur mitger UE 115. Bastit amb pedres mitjanes sense treballar lligades amb morter
CRONOLOGIA: Contemporània. Mitjan segle XIX

△ **U.E. 117**
DEFINICIÓ: Negatiu
DISTINCIÓ: Retall
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Reomplert per 116
DESCRIPCIÓ: Trinxera de fonamentació de la banqueta de fonamentació UE 116
CRONOLOGIA: Contemporània. Mitjan segle XX

○ **U.E. 118**
DEFINICIÓ: Estrat
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 105
Cobreix a 119
DESCRIPCIÓ: Estrat de color marró fosc de consistència molt pastosa i humida. Presenta fragments molt petits de material arqueològic com ceràmiques vidrades de color verd, marró i comunes; també ceràmica blava de Barcelona, blava catalana i de reflex metàl·lic.
CRONOLOGIA: Per la tipologia ceràmica recuperada la cronologia es moderna. Segona meitat segle XVII-XVIII

CALA 1

○ **U.E. 119**
DEFINICIÓ: Estrat
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 118
Cobreix a 120
DESCRIPCIÓ: Estrat granellut format per pedres petites, fragments de llicorella i granet i nòduls de calç, de procedència al·luvial, per tant no antròpic d'uns 70 cm de potència.
CRONOLOGIA: Quaternari

○ **U.E. 120**
DEFINICIÓ: Estrat
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 119
Cobreix a 121
DESCRIPCIÓ: Estrat de sorres d'uns 25 cm de potència amb la presència d'alguna pedra rodada. Es tracta d'un estrat al·luvial de color clar amb sorres gruixudes i deposició al fons de l'estat de pedres
CRONOLOGIA: Quaternari

○ **U.E. 121**
DEFINICIÓ: Estrat
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 120
Cobreix a 122
DESCRIPCIÓ: Nivell de poca potència format per argiles fines de color marró fosc i 21 cm de gruix
CRONOLOGIA: Quaternari

○ **U.E. 122**
DEFINICIÓ: Estrat
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 121
Cobreix a 123

DESCRIPCIÓ: Capa molt prima de graves de color fosc amb alguna petita pedra i 10 cm de potència
CRONOLOGIA: Quaternari

- **U.E. 123**
  DEFINICIÓ: Estrat
  SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 122
  Cobreix a 124
  DESCRIPCIÓ: Nivell d'argiles fines depurades de color marró amb una mica de graves i fragments de llicorella desfeta i 49 cm de potència.
  CRONOLOGIA: Quaternari

- **U.E. 124**
  DEFINICIÓ: Estrat
  SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 123
  Cobreix a 125
  DESCRIPCIÓ: Nivell d'argiles marró fosc i 45 cm de gruix
  CRONOLOGIA: Quaternari

- **U.E. 125**
  DEFINICIÓ: Estrat
  SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 124
  Cobreix a 126
  DESCRIPCIÓ: Estrat d'argiles de consistència plàstica i color marró fosc i potència de 6 cm
  CRONOLOGIA: Quaternari

- **U.E. 126**
  DEFINICIÓ: Estrat
  SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 125
  Cobreix a 126
  DESCRIPCIÓ: Estrat format per argiles fosques de consistència molt humida i plàstica i uns 36 cm de potència
  CRONOLOGIA: Quaternari

- **U.E. 127**
  DEFINICIÓ: Estrat
  SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 126
  Cobreix a 128
  DESCRIPCIÓ: Estrat de graves de diferents mides amb alguna pedra i 38 cm de gruix
  CRONOLOGIA: Quaternari

- **U.E. 128**
  DEFINICIÓ: Estrat
  SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 127
  Cobreix a 129
  DESCRIPCIÓ: Estrat format per argiles fosques de color vinós producte de la descomposició de llicorelles i 27 cm de potència.
  CRONOLOGIA: Quaternari

- **U.E. 129**

DEFINICIÓ: Estrat
SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 128
DESCRIPCIÓ: Nivell de torturà format per nòduls de calç (exudació calcària de les argiles vermelles) del qual no s'ha establit la seva potència.
CRONOLOGIA: Quaternari

- **U.E. 130**
  DEFINICIÓ: Estructura
  SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 101
  DESCRIPCIÓ: Resta de la banqueta de fonamentació d'un mur paral·lel al carrer, que es trobava a uns 8 metres de la línia de façana i que fou soterrat durant l'enderroc de l'edifici i que es va documentar parcialment.
  CRONOLOGIA: Contemporània. Mitjan segle XIX

CALA 2

- **U.E. 200**
  DEFINICIÓ: Estrat
  SEQÚÈNCIA FÍSICA: Igual a 118
  Cobert per 105
  Cobreix a 201
  DESCRIPCIÓ: Estrat de color marró fosc de consistència molt pastosa i humida.
  CRONOLOGIA: moderna. Segona meitat segle XVII-XVIII

- **U.E. 201**
  DEFINICIÓ: Estrat
  SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 200
  Cobreix a 202
  DESCRIPCIÓ: Estrat de terra granellut amb pedretes i 52 cm de potència de procedència al·luvial
  CRONOLOGIA: Quaternari

- **U.E. 202**
  DEFINICIÓ: Estrat
  SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 201
  Cobreix a 203
  DESCRIPCIÓ: Estrat de terra i pedres de 25 cm de potència
  CRONOLOGIA: Quaternari

- **U.E. 203**
  DEFINICIÓ: Estrat
  SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 202
  Cobreix a 204, 205
  DESCRIPCIÓ: Estrat de terra argilosa de poca potència, uns 16 cm
  CRONOLOGIA: Quaternari

- **U.E. 204**
  DEFINICIÓ: Estrat
  SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 203

DESCRIPCIÓ: Petita bossada de graves
CRONOLOGIA: Quaternari

- **U.E. 205**
  DEFINICIÓ: Estrat
  SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 203
  Cobreix a 206
  DESCRIPCIÓ: Estrat d'argiles depurades de força potència, 72 cm
  CRONOLOGIA: Quaternari

- **U.E. 206**
  DEFINICIÓ: Estrat
  SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 205
  Cobreix a 207
  DESCRIPCIÓ: Nivell de graves gruixudes de color vinós i una potència de 22 cm.
  CRONOLOGIA: Quaternari

- **U.E. 207**
  DEFINICIÓ: Estrat
  SEQÚÈNCIA FÍSICA: Cobert per 206
  DESCRIPCIÓ: Capa de sorres fines que no s'ha excavat en la seva totalitat, només s'ha establit uns 40 cm de potència.
  CRONOLOGIA: Quaternari

ANNEX II. INVENTARI FOTOGRÀFIC

ANNEX 2.- INVENTARI FOTOGRÀFIC

PRIMERA FASE

SEGONA FASE
POU GRUA

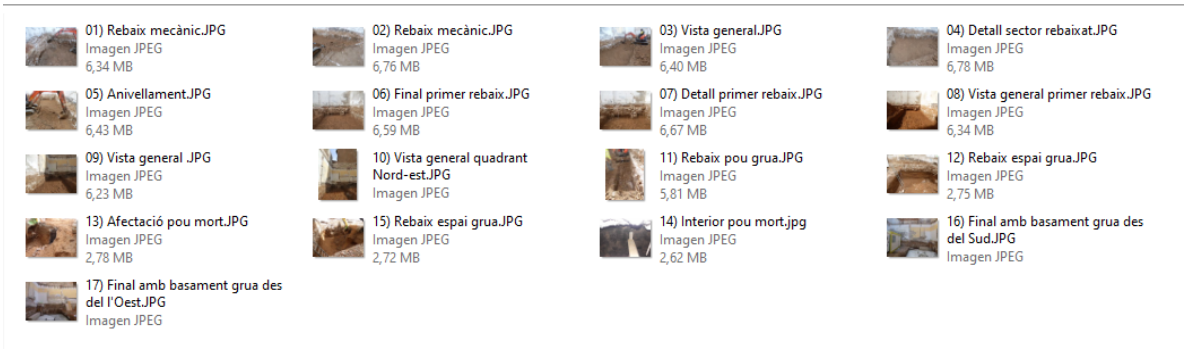

SONDEIG A RASA 1

SONDEIG A RASA 2

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva realitzada al carrer de Valldonzella, 54 de Barcelona (Barcelonès), Codi;032-19

POU GRUA

01) Rebaix mecànic.JPG
Imagen JPEG
6,34 MB

02) Rebaix mecànic.JPG
Imagen JPEG
6,76 MB

03) Vista general.JPG
Imagen JPEG
6,40 MB

04) Detall sector rebaixat.JPG
Imagen JPEG
6,78 MB

05) Anivellament.JPG
Imagen JPEG
6,43 MB

06) Final primer rebaix.JPG
Imagen JPEG
6,59 MB

07) Detall primer rebaix.JPG
Imagen JPEG
6,67 MB

08) Vista general primer rebaix.JPG
Imagen JPEG
6,34 MB

09) Vista general .JPG
Imagen JPEG
6,23 MB

10) Vista general quadrant Nord-est.JPG
Imagen JPEG

11) Rebaix pou grua.JPG
Imagen JPEG
5,81 MB

12) Rebaix espai grua.JPG
Imagen JPEG
2,75 MB

13) Afectació pou mort.JPG
Imagen JPEG
2,78 MB

15) Rebaix espai grua.JPG
Imagen JPEG
2,72 MB

14) Interior pou mort.jpg
Imagen JPEG
2,62 MB

16) Final amb basament grua des del Sud.JPG
Imagen JPEG

17) Final amb basament grua des del l'Oest.JPG
Imagen JPEG

CALA 1

01) Replanteix Cala 1.JPG

02) Replanteix Cala 1.JPG

03) Cala 1 UE 118.JPG

04) Cala 1 UE 120.JPG

05) Cala 1 UE 120.JPG

06) Cala 1 UE 120.JPG

07) Cala 1 UE 121.JPG

08) Cala 1 UE 121.JPG

09) Cala 1 UE 123.JPG

10) Cala 1 Perfil Sud.JPG

11) Cala 1 Perfil Sud.JPG

12) Cala 1 Perfil Oest.JPG

13) Cala 1 Perfil Sud-oest.JPG

14) Cala 1 Perfil Sud.JPG

15) Cala 1 Perfil Est.JPG

16) Cala 1 Perfil Est.JPG

17) Cala 1 Perfil Sud amb UE 124.JPG

18) Cala 1 Rebaix argiles.JPG

19) Cala 1 UE 127 .JPG

20) Cala 1 UE 127.JPG

21) Final excavació mecànica Cala 1.JPG

22) Neteja manual Cala 1.jpg

23) Cala 1 Final Perfil Sud.jpg

24) Cala 1 Final Perfil Sud.JPG

25) Cala 1 Final Perfil Sud.JPG

26)Cala 1 Final Perfil Sud.jpg

27) Cala 1 Vista zenital final.JPG

CALA 2

01) Cala 2 Preparació sector .JPG

02) Cala 2 Preparació sector.JPG

03) Cala 2 Afectació UE 200.JPG

04) Cala 2 Afectació UE 200.JPG

05)Cala 2 Afectació UE 201.JPG

06) Cala 2 Afectació UE 201.JPG

07) Cala 2 UE 202.JPG

08)Cala 2 UE 202.JPG

09) Cala 2 UE 202.JPG

10) Cala 2 UE 202.JPG

11) Cala 2 UE 207.JPG

12) Cala 2Perfil Sud abans neteja manual.JPG

13) Cala 2 Perfil Sud final.JPG

14) Cala 2 Perfil Sud final.JPG

15) Cala 2 Perfil Sud final.JPG

16) Cala 2 Perfil Oest final.JPG

17) Cala 2 Perfil Oest Final.JPG

18)Cala 2 Perfil Nord final.JPG

19) Cala 2 Perfil Est final.JPG

20) Cala 2 Perfil Sud final.JPG

21) Cala 2 Perfil Sud final.jpg

22) Cala 2 Final.JPG

23) Cala 2 Final.JPG

24) Cala 2 Final.JPG

REBAIX GENERAL

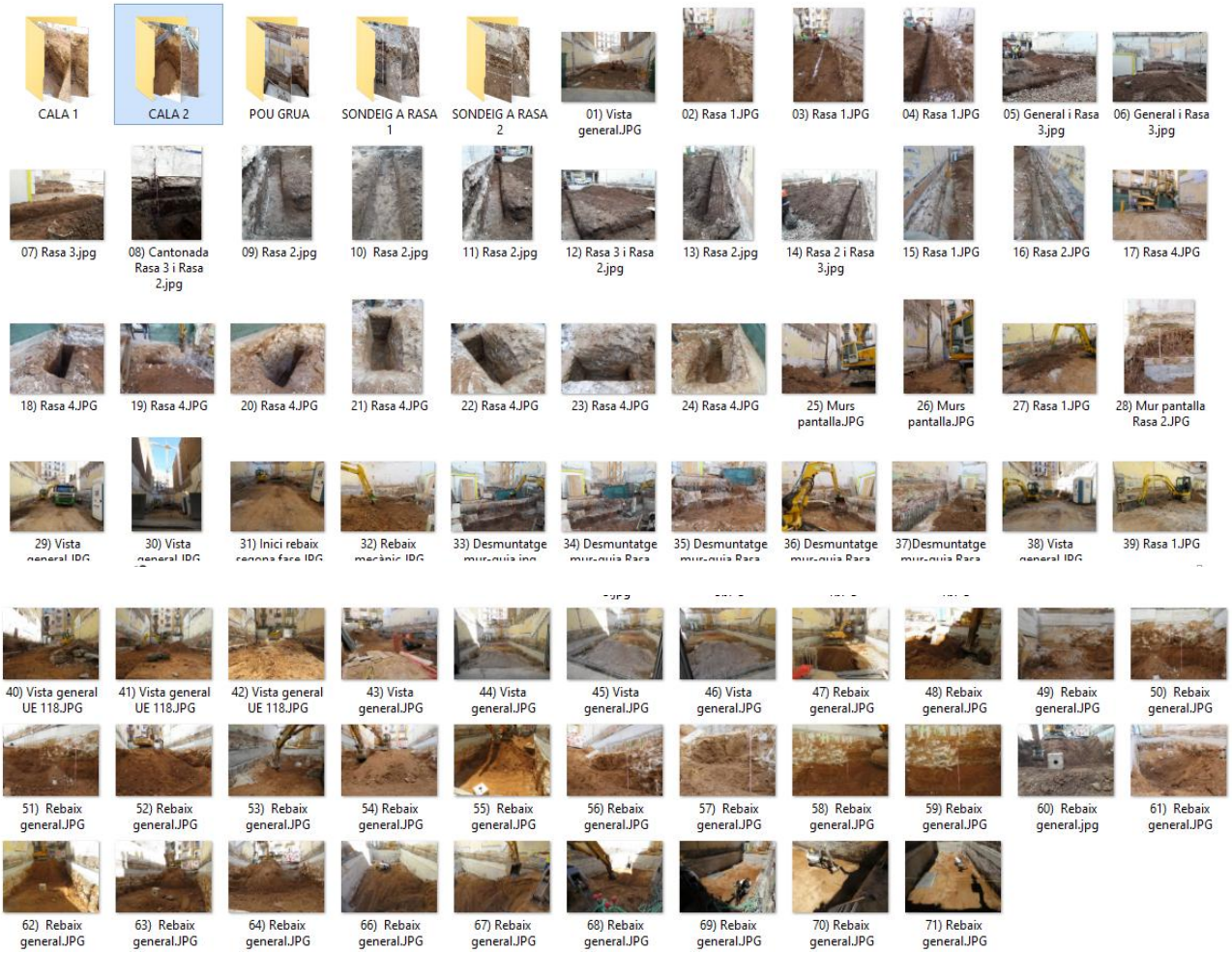

ANNEX III. INVENTARI MATERIAL ARQUEOLÒGIC

UE	Nº difere	Nº fragn	Classifica	Definic	Forma	Tècnica	Pasta	Dec Ext	Dec Int	Acabats	Cronologia	Observacions	Foto
105	01	1	14100	VO	PTA	TO	AO	-		AL/VI	XIV		
105	02	2	14100	SF	--	TO	AO	-		AL/VI	XIV		
105	03	2	14100	SF	PAT	TO	AO	-		VI/VI	XIV-XVIII	Han perdut gran part del vidrat. Aprox vora	
105	04	2	14100	FO	PAT	TO	AO			VI/VI	XVI-XVII		
105	05	8	14100	SF	PAT	TO	AO			VI/VI	XVI-XVIII		
105	06	4	14100	VO	PAT	TO	AO			VI/VI	XVI-XVII		
105	07	1	14100	FO	ESC	TO	AO			VI/VI	XVI-XVII		
105	08	2	14100	VO	ESC	TO	AO			VI/VI	XVI-XVII		
105	09	2	14100	NA	EOR	TO	AO			VI/VI	XVI-XVII		
105	10	5	14100	SF	ESC	TO	AO			VI/VI	XVI-XVII		
105	11	1	14102	VO	ESC	TO	AO		PI	AL/VI	XIV-XV		
105	12	1	14102	SF	PAT	TO	AO		PI	AL/VI	XIV-XV		
105	13	1	14103	SF	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	XVI-XVII		
105	14	1	14103	PS	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	XVI-XVII		
105	15	2	14103	VO	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	XVI-XVII	Escudella sagnador	
105	16	1	14103	NA	EOR	TO	AO		PI	VI/VI	XVI-XVII		
105	17	1	14103	FO	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	XVI-XVII		
105	18	1	14103	FO	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	XVI-XVII	Cercles concèntrics	
105	19	2	14103	FO	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	XVI-XVII		
105	20	3	14103	SF	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	XVI-XVII		
105	21	1	14103	SF	ESC	TO	AO	PI		VI/VI	XVI-XVII		
105	22	3	14120	VO	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	Mitjan XVII		
105	23	3	14120	SF	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	Mitjan XVII	Aproximació vora	
105	24	5	14104	VO	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	Mitjan XVII		
105	25	3	14103	FO	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	Mitjan XVII		
105	26	2	14112	SF	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	Mitjan XVII		
105	27	2	14118	SF	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	Mitjan XVII		
105	28	4	14103	SF	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	mitjan XVII		
105	29	2	14107	VO	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	mitjan XVIII		
105	30	1	14107	VO	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	mitjan XVIII		

UE	Nº difere	Nº fragn	Classifica	Definic	Forma	Tècnica	Pasta	Dec Ext	Dec Int	Acabats	Cronologia	Observacions	Foto
105	31	1	14104	FO	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	mitjan XVII		
105	32	1	14126	PS	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	Inicis XIX		
105	33	1	14118	FO	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	mitjan XVIII	Influència Savona	
105	34	1	14306	PE	COP	TO	AO		PI	VI/VI	XVIII	Cercle blau decoració verd i vermell	
105	35	1	14306	VO	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	XVIII		
105	36	1	14306	SF	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	XVIII		
105	37	1	14306	SF	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	XVIII	Linia negra amb blau i groc	
105	38	1	14306	SF	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	XVIII	Decoració en blau i taronja	
105	39	1	14208	FO	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	mitjan XVII	Pinzell Pinta	
105	40	1	14208	FO	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	mitjan XVII		
105	41	1	14208	FO	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	mitjan XVII		
105	42	1	14208	FO	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	mitjan XVII		
105	43	1	14208	SF	ESC	TO	AO	PI	PI	VI/VI	mitjan XVII		
105	44	1	14208	VO	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	mitjan XVII		
105	45	1	14208	VO	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	mitjan XVII		
105	46	1	14201	SF	ESC	TO	AO	PI	PI	VI/VI	mitjan XVII		
105	47	4	14201	SF	ESC	TO	AO	PI	PI	VI/VI	mitjan XVII		
105	48	1	14200	SF	ESC	TO	AO		PI	AL/VI	mitjan XVII		
105	49	1	50034	SF	RAJOLA	MO	AO	PI		VI/AL	mitjan XVII	Fons blau	
105	50	1	50033	SF	RAJOLA	MO	AO	PI		VI/AL	mitjan XVII	Motiu geomètric. Linia marró i fons verd i blanc	
105	51	1	50032	SF	RAJOLA	MO	AO	PI		VI/AL	XVIII-XIX	Motiu floral. Linia marró fons taronja	
105	52	1	50032	SF	RAJOLA	MO	AO	PI		VI/AL	XVIII-XIX	Motiu floral. Linia negra fons verd i groc	
105	53	1	14002	FO	PAT	TO	AO			AL/AL	XVII-XIX		
105	54	1	14002	VO	PDA	TO	AO			AL/AL	XVII-XIX		
105	55	1	14002	SF	PAT	TO	AO	AC		AL/AL	XVII-XIX		
105	56	1	14002	SF	PAT	TO	AO			AL/AL	XVII-XIX		
105	57	1	50025			TO	AO			AL/AL	--	canonada	
105	58	1	14002	NA	--	TO	AO			PC	XVII-XIX		
105	59	1	60051									Ullal de poc senglar	
105	60	1	14306	VO	BAC	TO	AO	AC		VI/VI	XVIII-XIX	Vora + nansa amb acanalat	

UE	Nº difere	Nº fragn	Classifica	Definic	Forma	Tècnica	Pasta	Dec Ext	Dec Int	Acabats	Cronologia	Observacions	Foto
105	61	1	14306	VO	PDA	TO	AO		PI	VI/VI	XVIII-XIX	Plat de dol	
105	62	1	14306	VO	PDA	TO	AO		PI	VI/VI	XVIII-XIX		
105	63	1	14306	VO	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	XVIII-XIX		
105	64	1	14306	BR	CAT	TO	AO			VI/AL	XVIII-XIX		
105	65	1	14306	VO	GIB	TO	AO	AC		AL/VI	XVIII-XIX		
105	66	1	14003	VO	BAC	TO	AO	AC		AL/VI	XVIII-XIX		
105	67	1	14003	VO	GIB	TO	AO	AC		VI/VI	XVIII-XIX		
105	68	1	14003	FO	GIB	TO	AO			AL/VI	XVIII-XIX		
105	69	1	14003	FO	GIB	TO	AO			AL/VI	XVIII-XIX		
105	70	1	14003	VO	CSS	TO	AO			AL/VI	XVIII-XIX	Marró lar	
105	71	1	14003	VO	OLL	TO	AO			PC/VI	XVIII-XIX	Patina cendrosa exterior	
105	72	3	14003	VO	PDA	TO	AO			VI/VI	XVIII-XIX	Peces diferents	
105	73	1	14003	FO	PTA	TO	AO			PC/VI	XVIII-XIX		
105	74	1	14003	SF	--	TO	AO			AL/VI	XVIII-XIX		
105	75	1	14003	VO	PAT	TO	AO			VI/VI	XVIII-XIX		
105	76	1	14003	SF	CAT	TO	AO			AL/VI	XVIII-XIX		
105	77	1	14003	SF	GIB	TO	AO			VI/VI	XVIII-XIX		
105	78	1	14003	SF	CAT	TO	AO			VI/AL	XVIII-XIX		
105	79	1	14003	SF	GIB	TO	AO			AL/VI	XVIII-XIX		
105	80	1	14003	FO	FOB	TO	AO			AL/VI	XVIII-XIX		
105	81	1	14003	SF	PAT	TO	AO			AL/VI	XVIII-XIX		
105	82	1	14003	VO	PAT	TO	AO			VI/VI	XVIII-XIX		
105	83	2	14003	SF	PAT	TO	AO			AL/VI	XVIII-XIX		
105	84	1	14003	SF	MOR	TO	AO	AC		VI/VI	XVIII-XIX		
105	85	1	14003	SF	POA	TO	AO	IS		VI/VI	XIV-XVI		
105	86	1	14003	VO	MOR	TO	AO			VI/VI	XIV-XVI		
105	87	1	14003	NA	--	TO	AO			VI/VI	XVIII-XIX		
105	88	1	14003	SF	OLL	TO	AO			PC/VI	XVIII-XIX		
105	89	1	14003	SF	OLL	TO	AO			PC/VI	XVIII-XIX		
105	90	1	14003	BR	CAT	TO	AO			AL/VI	XVIII-XIX		

UE	Nº difere	Nº fragn	Classifica	Definic	Forma	Tècnica	Pasta	Dec Ext	Dec Int	Acabats	Cronologia	Observacions	Foto
118	01	1	14100	SF	ESC	TO	AO			VI/AL	XIV-XV		
118	02	1	14100	SF	PAT	TO	AO			VI/AL	XIV-XV		
118	03	1	14100	VO	ESC	TO	AO			VI/VI	XVI-XVII		
118	04	5	14100	FO	ESC	TO	AO			VI/VI	XVI-XVII		
118	05	3	14100	SF	ESC	TO	AO			VI/VI	XVI-XVII		
118	06	1	14100	NA	EOR	TO	AO			VI/VI	XVI-XVII		
118	07	3	14100	VO	PAT	TO	AO			VI/VI	XVI-XVII		
118	08	2	14100	FO	PAT	TO	AO			VI/VI	XVI-XVII		
118	09	8	14100	SF	PAT	TO	AO			VI/VI	XVI-XVII		
118	10	1	14102	VO	PAT	TO	AO		PI	AL/VI	XIV-XVI		
118	11	5	14102	SF	PAT	TO	AO		PI	AL/VI	XIV-XVI		
118	12	1	14128	SF	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	XIV-XVI		
118	13	1	14101	SF	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	XIV-XVI		
118	14	1	14101	FO	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	XVI-XVII		
118	15	1	14103	VO	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	Mitjan XVII	Escudella sagnador	
118	16	9	14103	SF	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	Mitjan XVII		
118	17	3	14103	VO	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	Mitjan XVII		
118	18	1	14120	VO	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	Mitjan XVII		
118	19	1	14120	SF	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	Mitjan XVII		
118	20	6	14103	SF	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	Mitjan XVII		
118	21	1	14103	FO	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	Mitjan XVII	Defectuós	
118	22	1	14101	FO	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	XVIII		
118	23	1	14103	FO	FRU	TO	AO		PI	VI/VI	XVII-XVIII	Sota copes	
118	24	1	14129	VO	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	Mitjan XVII	Blau i groc	
118	25	1	14101	SF	PAT	TO	AO			VI/VI	XVI-XVII	Defecte cocció	
118	26	1	50030	SF	RAJOLA	MO	AO	PI		VI/AL	XVI		
118	27	1	50037	SF	RAJOLA	MO	AO			VI/AL	XIX-XX		
118	28	1	14302	VO	FTA	TO	AO	PI	--	VI/VI	XVII-XVIII	Possible sucrera o tetera	
118	29	2	14201	VO	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	XVII		
118	30	1	14201	FO	PAT	TO	AO	PI	PI	VI/VI	XVII		

UE	Nº difere	Nº fragn	Classifica	Definic	Forma	Tècnica	Pasta	Dec Ext	Dec Int	Acabats	Cronologia	Observacions	Foto
118	31	1	14201	FO	PAT	TO	AO		PI	VI/VI	XVII		
118	32	8	14201	SF	ESC	TO	AO		PI	VI/VI	XVII	2 FRAGMENTS PINTATS EXTERIOR	
118	33	1	30003	SF	ESCÒRIA								
118	34	1	14002	VO	GIB	TO	AO			AL/AL	XVI-XVIII		
118	35	2	14002	CO	FTA	TO	AO			AL/AL	XVI-XVIII		
118	36	1	14002	SF	SEV	TO	AO	AC		AL/AL	XVI-XVIII		
118	37	1	14002	AN	TEN	TO	AO			AL/AL	XVI-XVIII		
118	38	3	14002	SF	FTA	TO	AO			AL/AL	XVI-XVIII		
118	39	1	14005	CO	FTA	TO	AO			AL/AL	XVI-XVIII		
118	40	3	14005	SF	FTA	TO	AO			AL/AL	XVI-XVIII		
118	41	1	14003	FO	TEN	TO	AO			AL/VI	XVII-XVIII		
118	42	1	14003	VO	MOR	TO	AO			VI/VI	XIV-XVI		
118	43	1	14003	AN	CAT	TO	AO			VI/AL	XVII-XVIII		
118	44	1	14003	VO	PTA	TO	AO			VI/VI	XVII-XVIII		
118	45	1	14003	VO	CSS	TO	AO	AC		AL/VI	XVII-XVIII		
118	46	1	14003	VO	PAT	TO	AO		AC	VI/VI	XVII-XVIII		
118	47	1	14003	VO	PTA	TO	AO			VI/VI	XVII-XVIII		
118	48	1	14003	VO	GRE	TO	AO	AC		VI/VI	XVII-XVIII		
118	49	1	14003	VO	GER	TO	AO			VI/VI	XVII-XVIII		
118	50	1	14003	VO	FOB	TO	AO			VI/VI	XVII-XVIII		
118	51	1	14003	VO	GRE	TO	AO			VI/VI	XVII-XVIII		
118	52	1	14003	VO	OLL	TO	AO			VI/VI	XVII-XVIII		
118	53	2	14003	VO	PAT	TO	AO			VI/VI	XVII-XVIII		
118	54	1	14003	NA	GER	TO	AO			AL/VI	XVII-XVIII		
118	55	1	14003	AN	TAP	TO	AO			VI/VI	XVII-XVIII		
118	56	1	14003	FO	SEV	TO	AO			AL/VI	XVII-XVIII		
118	57	1	14003	FO	PAT	TO	AO			AL/VI	XVII-XVIII		
118	58	5	14003	SF	PDA	TO	AO			AL/VI	XVII-XVIII	1 FRAGMENT AMB REGALIMS EXTERIORS	
118	59	6	14003	SF	FIN	TO	AO			AL/VI	XVII-XVIII		
118	60	4	14003	SF	CAT	TO	AO			VI/AL	XVII-XVIII		

UE	Nº difere	Nº fragn	Classifica	Definic	Forma	Tècnica	Pasta	Dec Ext	Dec Int	Acabats	Cronologia	Observacions	Foto
118	61	1	14003	SF	FIN	TO	AO			AL/VI	XVII-XVIII		
118	62	1	14003	SF	FIN	TO	AO			VI/AL	XVII-XVIII		
118	63	1	14003	SF	FIN	TO	AO			AL/VI	XVII-XVIII		
118	64	1	14003	SF	POA	TO	AO			VI/VI	XIV-XVI		
118	65	1	14003	SF	FTA	TO	AO			VI/AL	XVII-XVIII		
118	66	1	14003	SF	PAT	TO	AO		AC	VI/VI	XVII-XVIII		
118	67	1	14003	SF	FIN	TO	AO			VI/VI	XVII-XVIII		
118	68	1	14003	SF	FTA	TO	AO			VI/VI	XVII-XVIII		
118	69	2	14003	SF	OLL	TO	AO			PC/VI	XVII-XVIII		
118	70	3	14003	SF	OLL	TO	AO			PC/VI	XVII-XVIII		
118	71	5	14003	SF	GIB	TO	AO			AL/VI	XVI-XVIII		

ANNEX III. PLANIMETRIA

ANNEX 3.- PLANIMETRIA

1.- Planta de situació. DIN-A-4. E: 1:500

2.- Planta general situació rases i cales DIN-A-4. E: 1: 100

3.- Perfil rebaix general i Cala 1 perfil Sud DIN-A-4. E: 1:30

4.- Perfil rebaix general i Cala 2 perfil Sud DIN-A-4. E: 1:20

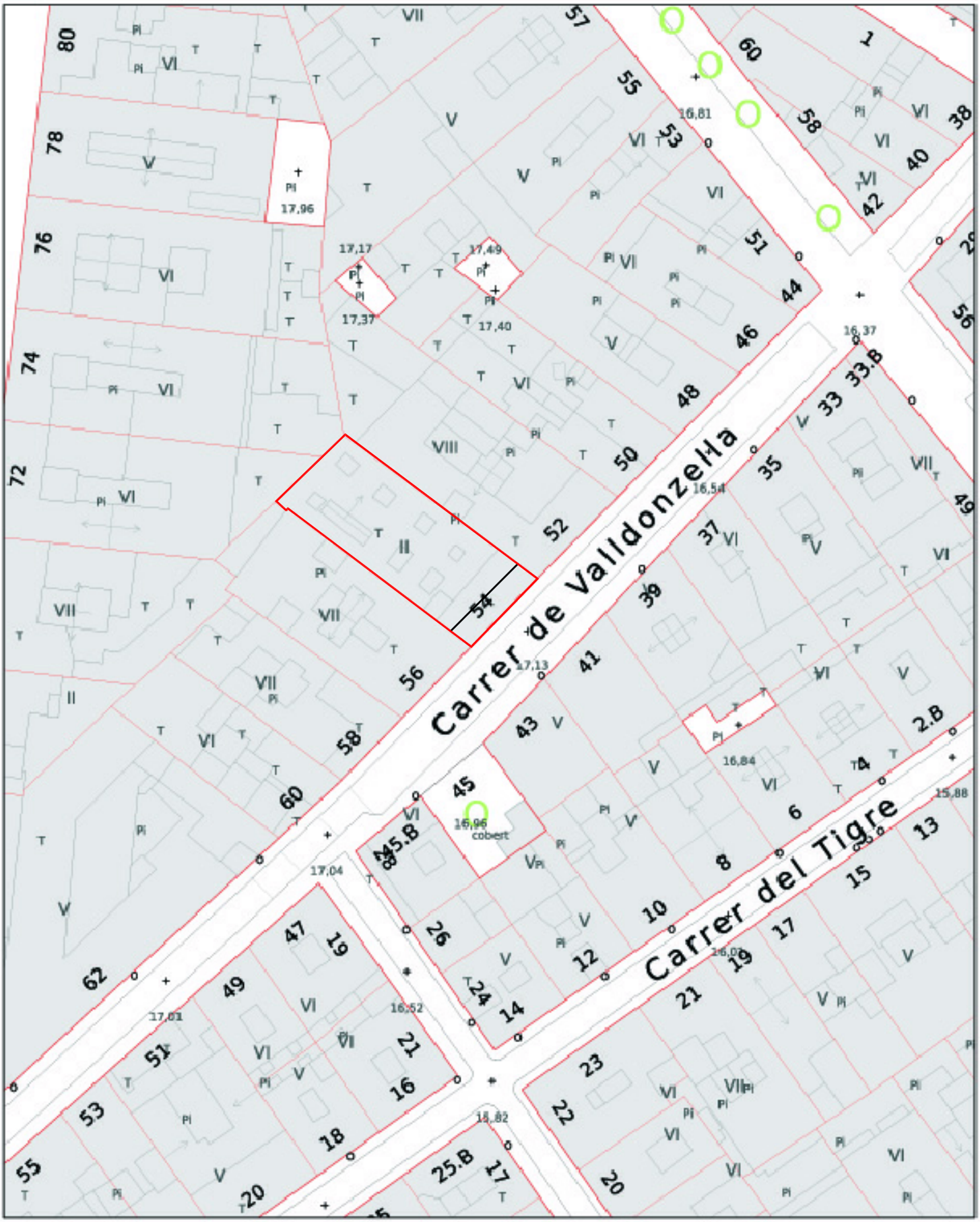

Dirección: Carrer de Valldonzella, 54

Referencia Cadastral: 0218214DF3801G

Escala: 1/500

ARQUEÒLEGS.CAT,S L	INTERVENCIÓ 032/19	CARRER DE VALLDONZELLA, 54 BARCELONA (BARCELONÈS)	Núm.
	PLANTA SITUACIÓ INTERVENCIÓ	DIRECCIÓ I DIBUIX: JÚLIA MIQUEL LÓPEZ	01
	ESCALA 1:500	GENER, 2020	

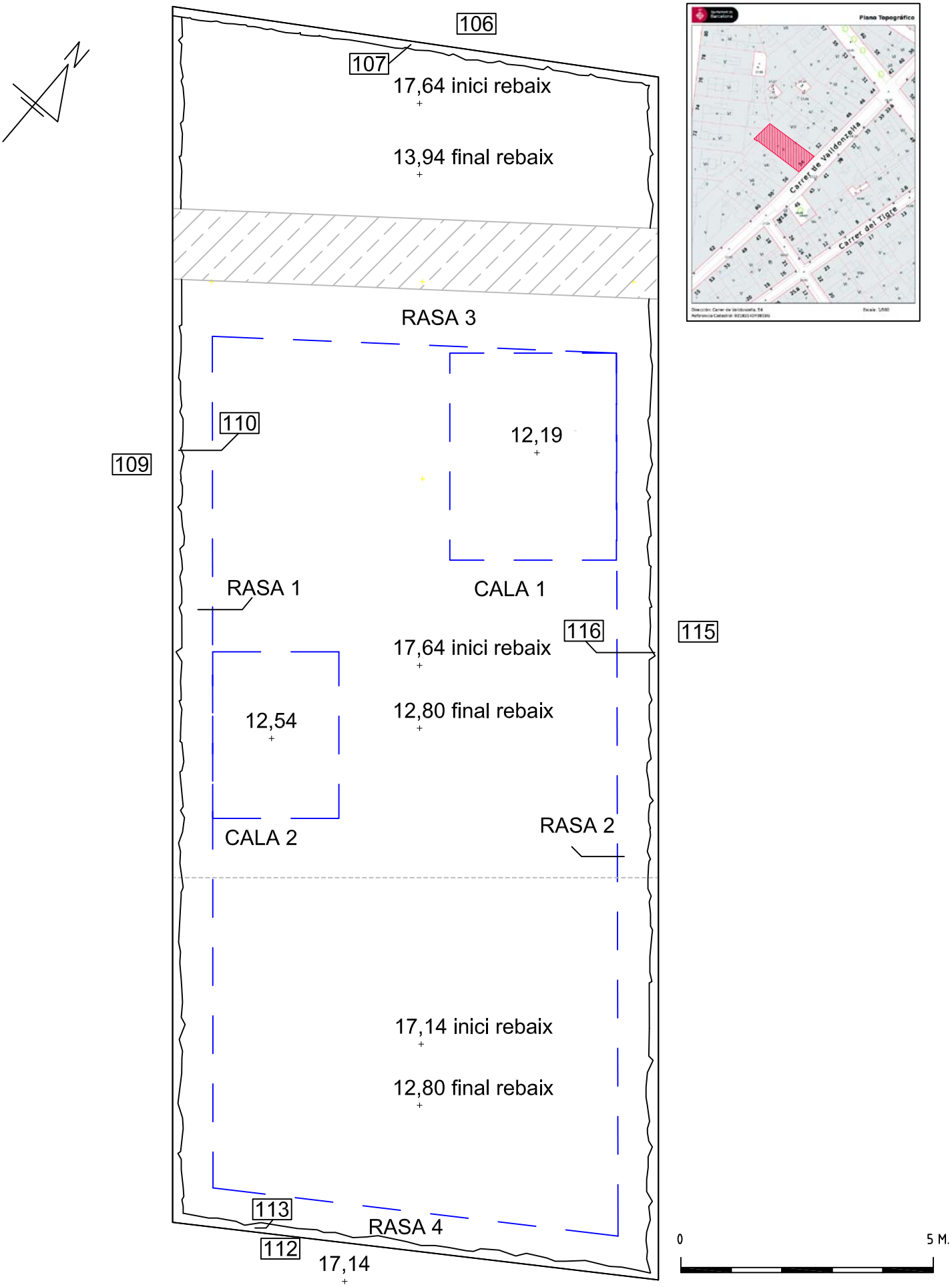

ARQUEÒLEGS.CAT,S L	INTERVENCIÓ 032/19	CARRER DE VALLDONZELLA, 54 BARCELONA (BARCELONÈS)	Núm.
	PLANTA GENERAL SITUACIÓ RASES I CALES	DIRECCIÓ I DIBUIX: JÚLIA MIQUEL LÓPEZ	02
	ESCALA 1:100	GENER, 2020	

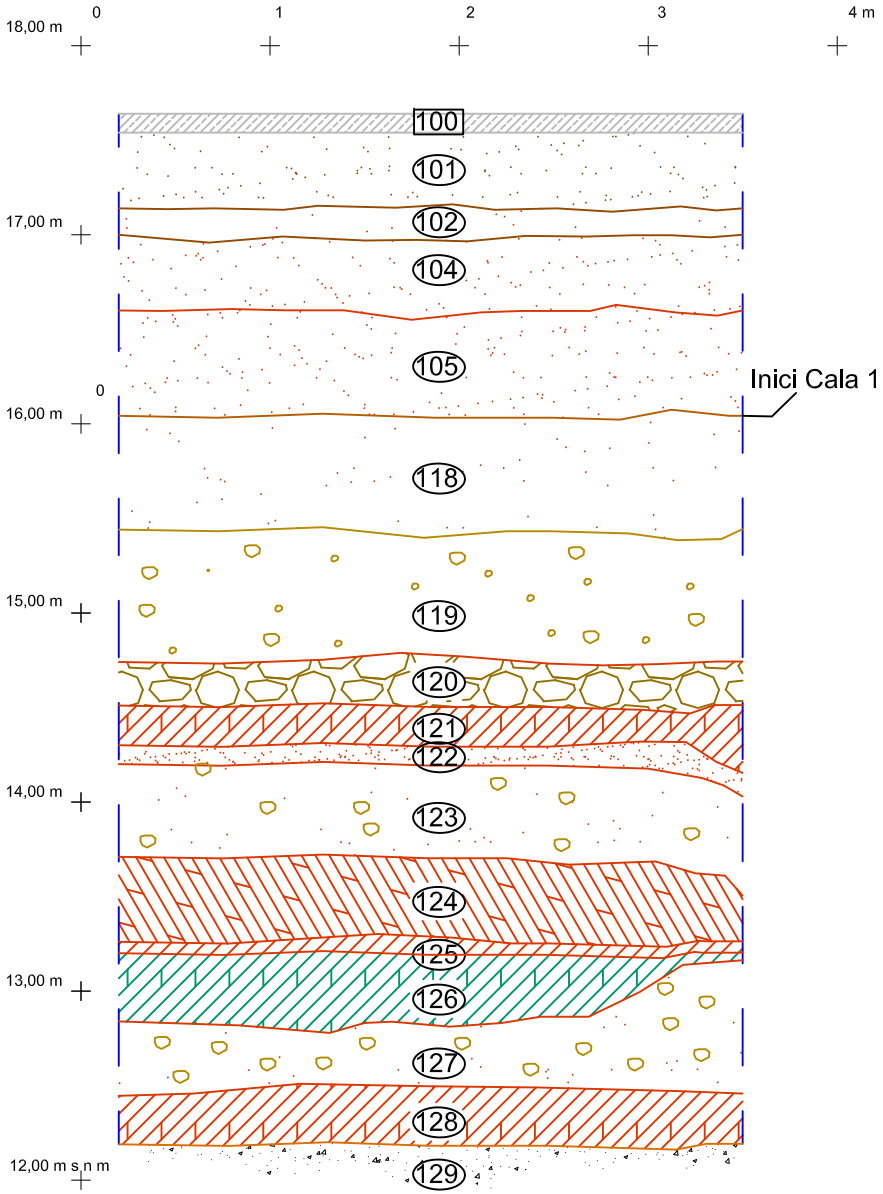

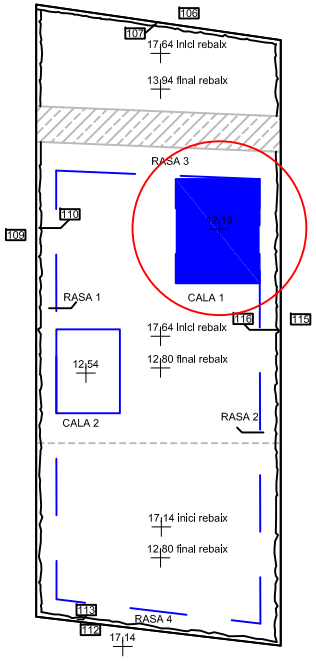

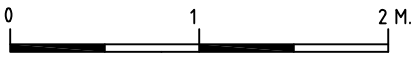

ARQUEÒLEGS.CAT,S L	INTERVENCIÓ 032/19	CARRER DE VALLDONZELLA, 54 BARCELONA (BARCELONÈS)	Núm.
	PERFIL REBAIX GENERAL I CALA 1 PERFIL SUD	DIRECCIÓ I DIBUIX: JÚLIA MIQUEL LÓPEZ	03
	ESCALA 1:40	GENER, 2020	

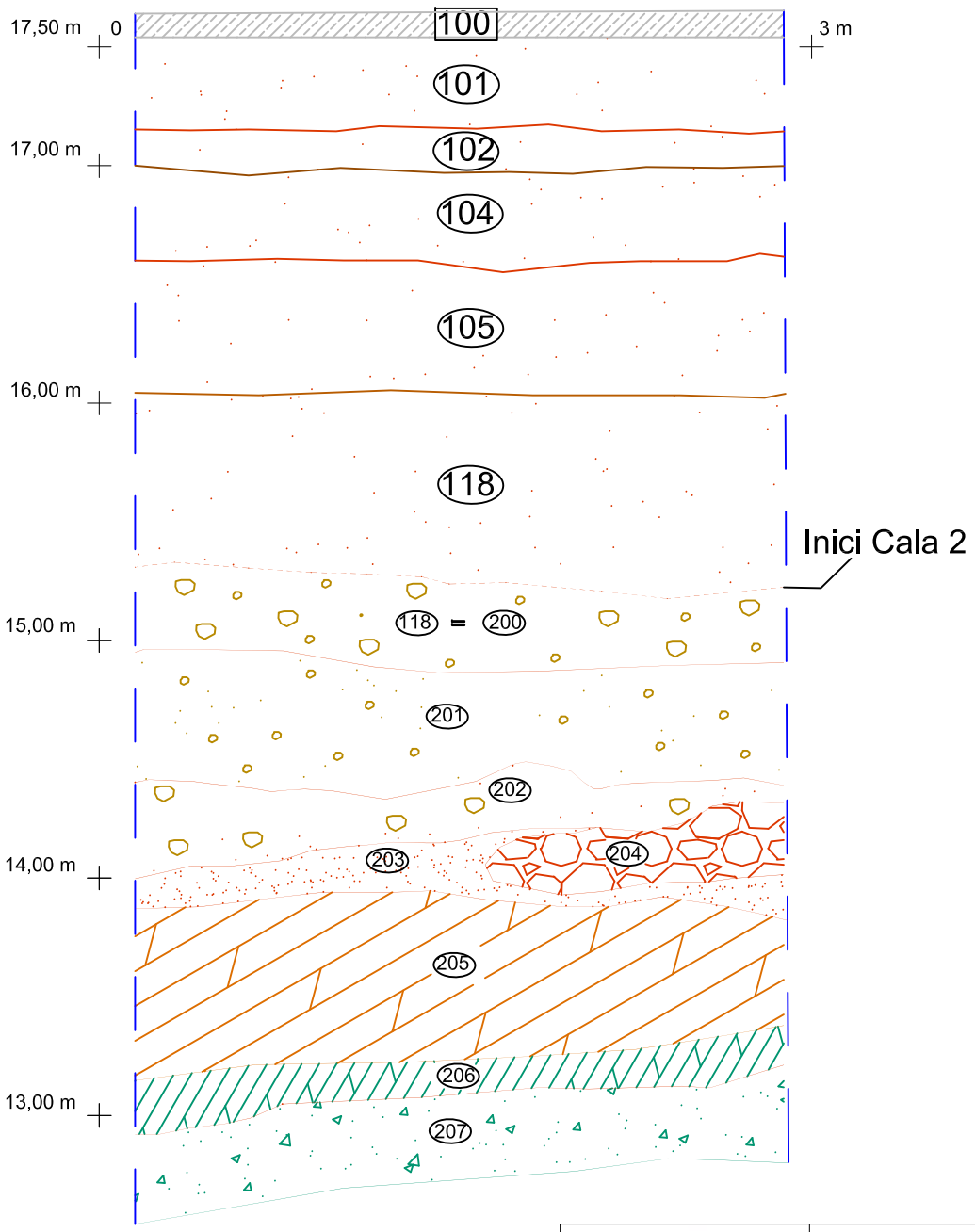

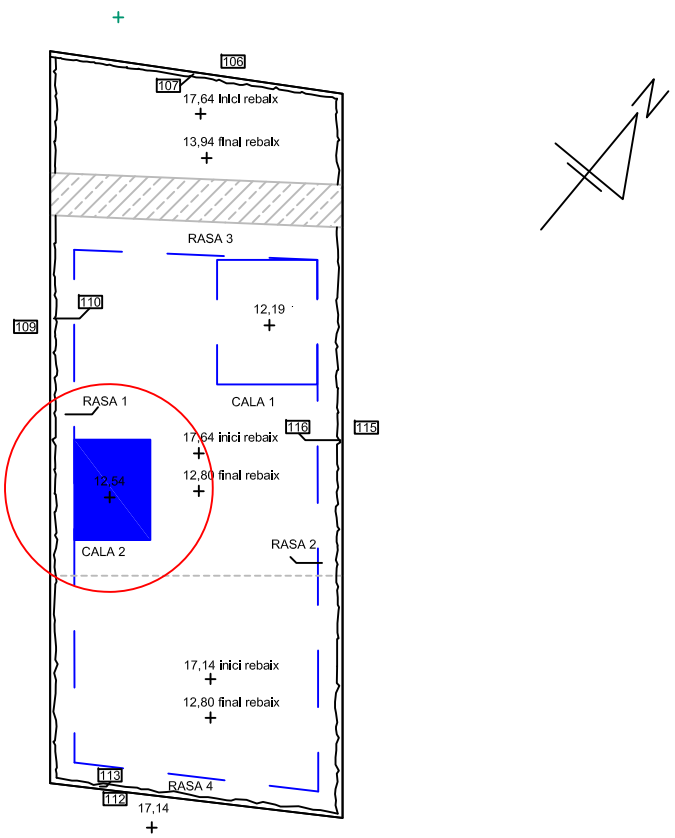

ARQUEÒLEGS.CAT,S L	INTERVENCIÓ 032/19	CARRER DE VALLDONZELLA, 54 BARCELONA (BARCELONÈS)	Núm.
	PERFIL REBAIX GENERAL I CALA 2 PERFIL SUD	DIRECCIÓ I DIBUIX: JÚLIA MIQUEL LÓPEZ	04
	ESCALA 1:30	GENER, 2020	